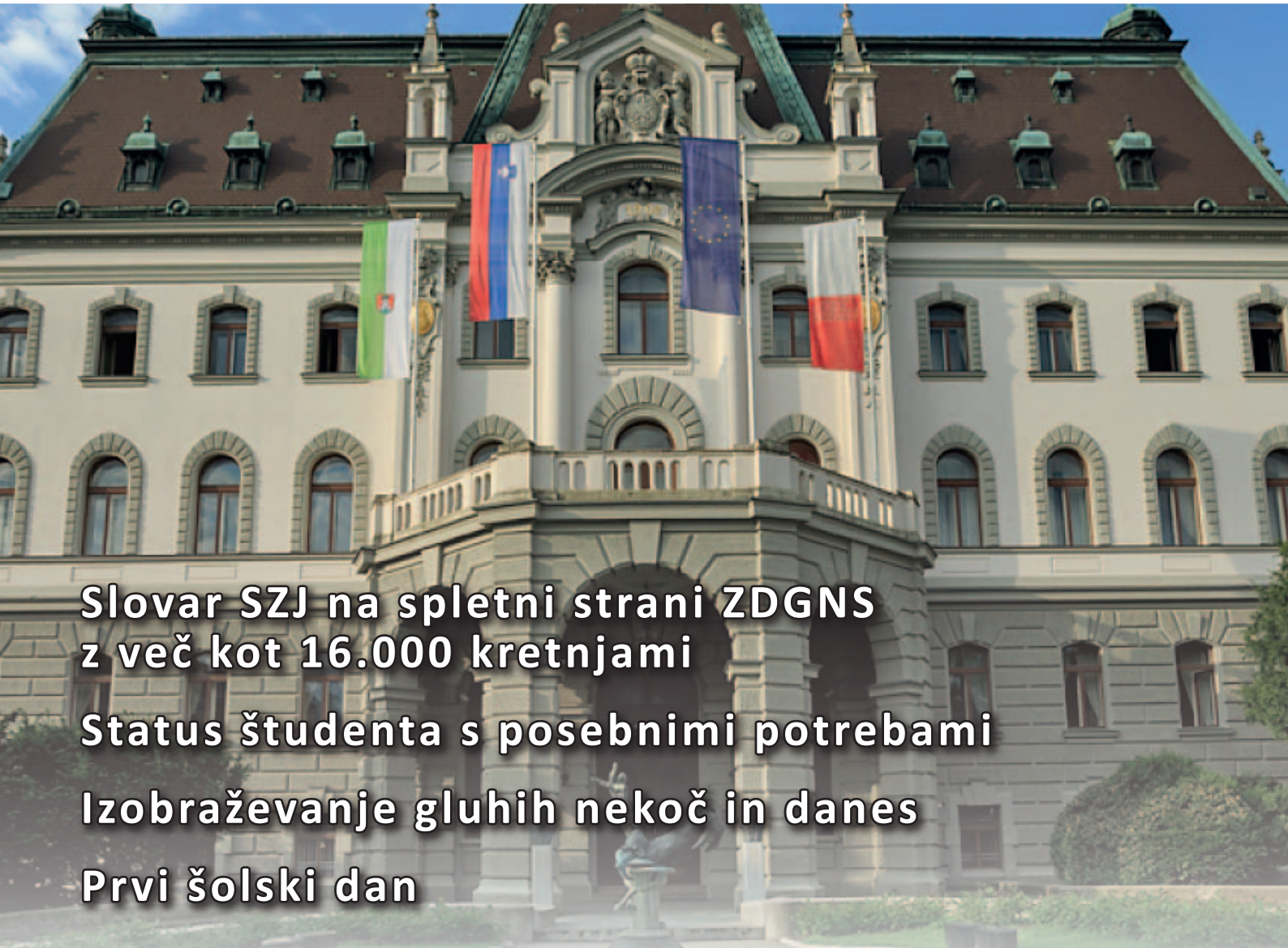

Iz sveta tišine

Letnik XXXIX, št. 9, september 2018 | ISSN 1318-139

**Slovar SZJ na spletni strani ZDGNS
z več kot 16.000 kretnjami**
Status študenta s posebnimi potrebami
Izobraževanje gluhih nekoč in danes
Prvi šolski dan

Obvestilo uredniškega odbora

Pred vami je septembrska številka glasila Iz sveta tišine, v kateri boste našli zanimivosti iz življenja gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom. Prejšnja številka je bila posvečena mednarodnemu tednu gluhoslepih in obenem tudi tednu Helen Keller. Tokratno številko pa posvečamo izobraževanju oseb z okvaro sluha. V Sloveniji so trije šolski centri za izobraževanje otrok z okvaro sluha, v Ljubljani, Portorožu in Mariboru. Vendar razmere pri izobraževanju še zdaleč niso idealne, tudi študentje z okvaro sluha še zmeraj težko pridobijo tolmača ali tehnične pripomočke za nemoteno izpolnjevanje študijskih obveznosti na fakultetah. V glasilu najdete poleg rednih rubrik tudi veliko koristnih in zanimivih informacij.

Glasilo Iz sveta tišine pripomore h kulturni istovetnosti in zgodovini gluhih, naglušnih, gluhoslepih ter oseb s polževim vsadkom, zato so vsi prispevki zelo pomembni.

Vljudno vas vabimo, da soustvarjate naše glasilo Iz sveta tišine. Svoje prispevke s priloženimi fotografijami pošljite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si.

Če se vam zdi naše glasilo zanimivo in ga želite brezplačno prejemati, nam pišite na e-naslov: urednistvo.ist@zveza-gns.si ali pa svoje ime, priimek ter naslov sporočite na naslov: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, 1000 Ljubljana.

Glasilo IST je dosegljivo tudi v virtualni obliki, na naslovu: www.zveza-gns.si.

Uredništvo

Izdajo in tisk glasila sofinancirata Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) ter Ministrstvo za kulturo. Stališča Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije ne izražajo stališč FIHO.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Pošiljanje pisnega in slikovnega gradiva za glasilo IST

Prijazna spodbuda našim piscem

BESEDILNE DATOTEKE

Besedila naj bodo napisana v računalniškem programu Word. Besedila, poslana v programu PDF ali skenirana, bomo zavrnil, z izjemo vabil, diplom, dopisov, priznanj itd.

SLIKOVNE PRILOGE

Pri fotografiranju je za objavo dobre fotografije treba upoštevati naslednje nastavitve na posameznih napravah: če so digitalne fotografije posnete s fotoaparatom, izberite nastavitve kakovosti slike HQ (3072 x 2304) ali SHQ (3072 x 2304).

Nekateri profesionalni fotoaparati imajo za nastavitve kakovosti slike črko L (Large). Tovrstne fotografije so običajno v formatu .jpg, kar ustreza zahtevam našega glasila. Če pošiljate skenirane predloge, resolucijo (kakovost slike) nastavite na 300 dpi, širina pa naj bo vsaj trinajst centimetrov. Tako skenirano predlogo shranite v formatu jpg. Če nimate kakovostnega optičnega bralnika, vam priporočamo, da nam v uredništvo pošljete izvirno predlogo. Fotografije, ki ste jih naložili s svetovnega spleta, naj imajo ločljivost vsaj 1200 x 900 točk, datoteka pa naj bo velika vsaj 440 KB.

Fotografije ne smejo biti prilepljene v Wordov dokument, ampak jih pripnite k svoji elektronski pošti.

Fotografije in besedila, ki ne ustrezajo navodilom, bomo prisiljeni zavrnil, oziroma jih objaviti brez fotografij.

Nekatere pomembne informacije iz časopisa pripravljamo tudi v slovenskem znakovnem jeziku (SZJ). Pri nekaterih člankih v glasilu Iz sveta tišine boste našli QR-kodo in z nameščeno aplikacijo Slovar SZJ si boste lahko članek ogledali na mobilnih napravah v obliki videoposnetka v SZJ. Bralnik QR-kode je dostopen na aplikaciji slovarja SZJ. Navodila za prenos aplikacije in uporabo QR-kode so napisana na strani 17. Ker so videoposnetki namenjeni gluhim uporabnikom SZJ, niso opremljeni z zvokom. Želimo vam prijetno branje.

Uredništvo

Izdajatelj: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije, Drenikova 24, Ljubljana, telefon: 01/500 15 00, telefaks: 01/500 15 22 **Spletna stran:** www.zveza-gns.si **Urednik:** Adem Jahjefendić, urednistvo.ist@zveza-gns.si **Uredniški odbor:** Franc Forštner, Aleksandra Rijavec Škerl, Tine Jenko **Lektorica:** Darka Tepina Podgoršek **Oblikovanje:** ARTMEDIA **Tisk:** Tiskarna DTP. Uredništvo si pridržuje pravico do objave, neobjave, krajšanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s poslanstvom in prostorskimi možnostmi glasila. Mnenja in stališča posameznih avtorjev prispevkov ne izražajo nujno tudi mnenj in stališč uredništva in ZDGNS. Nenaročenih besedil in fotografij ne vračamo. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisnim privoljenjem. Anonimnih prispevkov oziroma prispevkov, ki žalijo čast drugih, ne objavljamo. Glasilo je brezplačno in v javnem interesu, zaradi česar na podlagi 8. točke 26. člena Zakona o davku na dodano vrednost (UL RS št. 89/98) ni zavezano plačilu DDV-ja. Izhaja v nakladi 3.700 izvodov.

Fotografije na naslovnici: Univerza v Ljubljani, Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana, Center za sluh in govor Maribor, Center za komunikacijo, sluh in govor Portorož **Foto:** Arhiv ZDGNS

Uvodnik

September je čas, ko gluhi praznujejo svoj praznik, saj je Svetovna zveza gluhih ta mesec leta 1959 razglasila mednarodni dan gluhih. Ena najpomembnejših nalog omenjene zveze je gluhim zagotoviti upoštevanje človekovih pravic po vsem svetu na vseh področjih življenja. Človekove pravice so univerzalne in pripadajo vsem, ne glede na spol, nacionalno ali etnično pripadnost, barvo kože, vero, jezik, status invalidnosti ali gluhotu. Tako so gluhi na enaki podlagi kot vsi drugi upravičeni do civilnih, političnih, socialnih, ekonomskih in kulturnih pravic. Letošnjo organizacijo mednarodnega dne je skupaj z Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije prevzelo Mestno društvo gluhih Ljubljana.

September je tudi čas, ko šolarji zakorakajo v novo šolsko leto, študenti opravljajo še zadnje izpite pred vpisom v višji letnik, prvošolci pa prvič sedejo v šolske klopi. V tokratni številki lahko poleg zanimivih člankov preberete tudi koristne informacije za študente invalide, njihove pravice in kako jih lahko uveljavljajo. Ne prezrite pa niti osebne izpovedi Meri Möderndorfer, kako je nekoč potekalo šolanje gluhih v stari Gluhonemnici.

Izobraževanje je pomembno za slehernega posameznika, enako vlogo pa imajo občutki sprejetosti, možnosti za vzpostavitev medsebojnih odnosov in navezovanje stikov. Gluhi in naglušni otroci se izobražujejo tako v integraciji kot v segregaciji, vendar izguba sluha otežuje nemoteno komunikacijo s slišječimi, zato posledično vpliva na kakovost posameznikovega življenja, kar se kaže v dosežkih pri izobraževanju, socialnih stikih in tudi zaposlovanju.

Nekateri otroci so se sicer sposobni precej enakovredno sporazumevati s slišječimi vrstniki, ker imajo dovolj ostankov sluha in druge sposobnosti. Večina gluhih pa tega ni zmožna. Tem otrokom moramo dopustiti »pravico« biti gluhi, kar pomeni sprejeti gluhe kot osebe, ki imajo svoje pravice, svoj jezik in svojo kulturo. Gluhota je zanje namreč življenjsko dejstvo, ki ga ni mogoče spremeniti. Otroci s težko ali popolno okvaro sluha zato pri izobraževanju potrebujejo pomoč in drugačne metode dela.

Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika (ZUSZJ) v svojem 11. in 12. členu opredeljuje pravi-

co do tolmača znakovnega jezika oziroma drugega ustreznega načina sporazumevanja v javnih službah in vseh drugih življenjskih situacijah, v katerih gluhotu pomeni oviro pri zadovoljevanju potreb. Na podlagi teh določb morajo vse fakultete, ki so javni zavodi, za gluhe študente na njihovo prošnjo zagotoviti tolmača znakovnega jezika oziroma drug ustrezen način sporazumevanja na predavanjih in vajah ter pri drugih obveznih oblikah opravljanja študijskih obveznosti.

Fakultete, univerze in pristojno ministrstvo za izobraževanje so si ZUSZJ, ki gluhim študentom zagotavlja pravico do tolmača, kar 13 let tolmačile po svoje. Oškodovanih je bilo več generacij gluhih študentov. Takšno prakso je končalo Vrhovno sodišče RS, ki je julija 2015 razsodilo, da so fakultete dolžne gluhemu študentu omogočiti spremljanje študijskega procesa na način, ki je zanj sprejemljiv – bodisi s tolmačem bodisi z drugimi, za študenta sprejemljivimi prilagoditvami.

Pravilnik o študijskem procesu študentov invalidov Univerze v Mariboru omogoča navzočnost tolmača za znakovni jezik pri opravljanju izpita. Pravilnik o študentih s posebnimi potrebami na Univerzi na Primorskem omogoča navzočnost tolmača za slovenski znakovni jezik pri izvedbi predavanj in vaj ter pri opravljanju izpita.

Pri nekaterih članicah Univerze v Ljubljani smo pred leti že opažali primere dobre prakse, ko je imel gluhi študent pokrite nekatere ure tolmačenja na podlagi individualiziranega načrta. Želimo, da se omenjena praksa razširi na vse članice Univerze v Ljubljani in tudi vse druge univerze v Sloveniji.

Star pregovor pravi, da na mladih svet stoji. Tako je bilo v preteklosti in tako bo tudi v prihodnosti. Da so mladi prihodnost družbe, se verjetno vsi strinjamo. Zato zagotovite dostopno izobraževanje z zagotovitvijo tolmača znakovnega jezika oziroma drug ustrezen način sporazumevanja tudi šolarjem in študentom z okvaro sluha.

Adem Jahjefendić

S sekretarjeve mize

»Dejanja, ne besede!
(Acta, non verba! Latinski izrek)

Sprejet je Pravilnik o osebni asistenci

Pravilnik, ki ureja postopke za uveljavljanje pravice do osebne asistencije, komunikacijskega dodatka in vse drugo, povezano z izvajanjem osebne asistencije, je 24. 8. 2018, ko je bil objavljen v Uradnem listu, dokončno stopil v veljavo. Gre za zgodovinski mejnik, ki bo deloma zmanjšal neenak položaj oseb z okvaro sluha z drugimi invalidi. Kmalu bodo z Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZEM) posredovali podrobnejša navodila, in kot so napovedali, bodo na podlagi vlog kmalu sprejemali prve odločbe.

Komunikacija z gluhoslepo osebo

Sprejet je Pravilnik o spremembi Pravilnika o tehničnih pripomočkih in prilagoditvi vozila

Na MDDSZEM so upoštevali predloge ZDGNS in v Uradnem listu 24. 8. 2018 objavili dopolnjen pravilnik. Tudi tukaj smo bili daljšo bitko, ki prinaša kar nekaj sprememb na bolje ter širi pravice na nove uporabnike. S postopnimi koraki se na področju

Tehnični pripomočki osebam z okvaro sluha omogočajo socialno vključenost v družbo.

zakonodaje vedno bolj izboljšujejo individualne pravice vseh naših uporabnikov, gluhih, naglušnih ter oseb s polževim vsadkom in gluhoslepoto.

Telekom Slovenije ponudil posodobljene mobilne pakete za gluhe in naglušne

Telekom je posodobil »Mobilni paket gluhi A« za gluhe in naglušne. Veseli smo vsake posodobitve katerega koli ponudnika, v množici različnih ponudb pa naj si gluhi in naglušni izberejo najboljšega zase.

MOBILNI PAKET GLUHI A

Prenos podatkov v Sloveniji ali v državah območja EU-tarife	20 GB
Od tega brez doplačila v državah območja EU-tarife	do 5320 MB
Klici in sporočila SMS/MMS v Sloveniji in v državah območja EU-tarife	po porabi, a ne več kot 2 € na mesec

18⁹⁹ €*
na mesec

Paket Gluhi A je mobilni paket za gluhe in naglušne, ki vključuje kar 20 GB prenosa podatkov za brskanje po spletu v vrhunskem mobilnem omrežju Telekoma Slovenije ali v državah območja EU-tarife, od tega do 5320 MB prenosa podatkov v državah območja EU-tarife brez doplačila. Paket Gluhi A dobite brez priključne takse. Mesečno naročnino pa si lahko znižate na 16,99 EUR z ugodnostjo Poveži in prihrani tako, da na skupen račun dodate še enega izmed fiksnih paketov.*

www.telekom.si **TelekomSlovenije**

Ponudba Telekoma Slovenije za osebe z okvaro sluha

Priredba videospota 112

V Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije (ZDGNS) so priredili videospot 112 s kretnjo in podnapisi, ki se po naročilu Ministrstva za obrambo predvaja na različnih TV-postajah. Poleg tega videospota ZDGNS sodeluje pri priredbah različnih vsebin za različne naročnike. S takšnim sodelova-

njem so vsebine osebam z okvaro sluha vse bolj dostopne.

Videoinformacije s kretnjo in podnapisi so dostopne tudi osebam z okvaro sluha.

Slovar SZJ na spletni strani ZDGNS z več kot 16.000 kretnjami

Skupina za razvoj kretnje na ZDGNS neutrudno nadaljuje delo in raziskuje kretnje. Do zdaj je vne-

senih že več kot 16.000 kretenj, kar je največ v zgodovini obstoja spletnega slovarja. Noben drug slovar SZJ ne ponuja takšne baze kretenj. Zato se tudi razvija in dopolnjuje aplikacija slovarja s številnimi novimi storitvami. Slovar je prilagojen gluhoslepim, vsebuje bralnik QR-kod, pripomoček za rehabilitacijo izgovarjave besed, učne vaje, igre in kviz za učenje in utrjevanje znanja SZJ ter številne novosti, ki so še v pripravi in bodo vnesene v aplikacijo do konca leta. Zdaj pa so na vrsti vsi tisti, ki SZJ uporabljajo vsakodnevno, poklicno ali kako drugače, da se seznanijo z novimi kretnjami in si razširijo znanje SZJ.

Kamišibaj v znakovnem jeziku

Kamišibaj (jap. *kami*: papir, *šibaj*: gledališče) je svojevrstna oblika pripovedovanja zgodb ob ilustracijah. Slike (ilustracije) so vložene v lesen oder, imenovan butaj. Pripovedovalec ob pripovedovanju zgodbe v znakovnem jeziku ali s pomočjo tolmača menja slike, ki prikazujejo dogajanje v zgodbi. Na ZDGNS že več kot sedem let izdajamo

ZDGNS

Slovar SZJ

Slovar slovenskega znakovnega jezika Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije tudi na voljo kot brezplačna mobilna aplikacija.

- ✓ **Iskalnik**
 Iskanje videoposnetkov po besedah ali besednih zvezah ali s pomočjo govora
- ✓ **Kategorije**
 Iskanje videoposnetkov po kategorijah, tematskih sklopih, pravljicah, mednarodnih kretnjah in učnih primerih
- ✓ **Kviz**
 Opravljanje kvizov za utrditev znanja pisane besede in znakovnega jezika
- ✓ **Igre**
 Učenje pisane besede s pomočjo iger
- ✓ **Učne vaje**
 Opravljanje učnih vaj za pripravo na preverjanje znanja iz znakovnega jezika
- ✓ **Rehabilitacija**
 Izgovorjava besed ali besednih zvez s pomočjo prepoznavanja govora
- ✓ **QR**
 Čitalec QR kod za ogled videoposnetkov szj
- ✓ **Gluhoslepi**
 Prilagoditev kontrasta in velikosti pisave za gluhoslepe

Aplikacija slovarja je dostopna tako na Google playu kot tudi v App Storu.

slikanice, pobarvanke, pravlјice in ilustracije. Zbrali smo njihove ilustracije in jih s pripovedovanjem v obliki kamišibaja ponujamo javnosti. Specifika našega kamišibaja je v tem, da lahko pripovedovalci, ki znajo znakovni jezik, to obliko ponudijo tudi v znakovnem jeziku, tako za gluhe otroke kot druge. Vabimo nove pripovedovalce, ki so zainteresirani za tovrstno umetnost, k sodelovanju. Od kod se je pojavil kamišibaj in kako so delali z njim? Nekoč se je kamišibajkar pripeljal s kolesom. Na prtljažniku je imel pritrjen lesen oder, pod katerim so bili predali za sladkarije. Na svoj prihod je opozoril z udarjanjem dveh paličic drugo ob drugo. Kmalu se je okrog njega zbrala množica otrok. Za drobiž so si kupili sladkarijo in ogled predstave. Začetki kamišibaja segajo v budistične templje; tam so menihi s slikami seznanjali ljudi z vsebinami svetih zgodb. V obliki, kot ga poznamo danes, se je pojavil okoli 1929 na Japonskem. S pojavom elektrike oz. televizije je počasi ugasnil. Zanimivo je, da so televiziji na začetku rekli »denki« kamišibaj, kar po japonsko pomeni električni kamišibaj.

Ilustrirana zgodbica Žiga špaget v obliki kamišibaja

Umrl je dolgoletni predsednik NSIOS Boris Šuštaršič

Kljub visoki starosti za osebo z mišično distrofijo nas je presenetila smrt dolgoletnega predsednika NSIOS in aktivnega borca za pravice invalidov, ki je deloval v različnih organih in organizacijah tako v Sloveniji kot tujini, med drugim tudi kot svetnik Državnega sveta RS. Ne glede na to, da se je o njem govorilo marsikaj, je bil velik borec za invalidsko varstvo v Sloveniji, in če ne danes ali jutri, bo prihodnost pokazala, s čim vsem je pripomogel

k invalidskemu varstvu v RS. Globoko spoštovanje njemu, njegovim najožjim sodelavcem in družini, ki mu je do konca stala ob strani.

Boris Šuštaršič

Mednarodni dan in teden gluhih ter mesec gluhih, naglušnih, gluhoslepih in oseb s polževim vsadkom

V Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije in društvih bomo septembra organizirali mnogo aktivnosti v počastitev mednarodnega dneva gluhih ali sodelovali v njih. Krvodajalska akcija, mednarodni dan pismenosti, konferenca o dostopnosti, dan odprtih vrat hiše slovenskega znakovnega jezika, mednarodni dan gluhih, mednarodni dan znakovnih jezikov, akcija gluhi strežejo v planinskih kočah, evropski dan jezikov, mednarodni dan prevajanja in tolmačenja, predstava gledališke skupine Tihe stopinje in še številni drugi dogodki bodo zaorali aktivnosti v septembru, ki se bodo nadaljevale v oktobru in končale novembra, ko bomo na najvišji možni ravni praznovali 14. november, dan slovenskega znakovnega jezika.

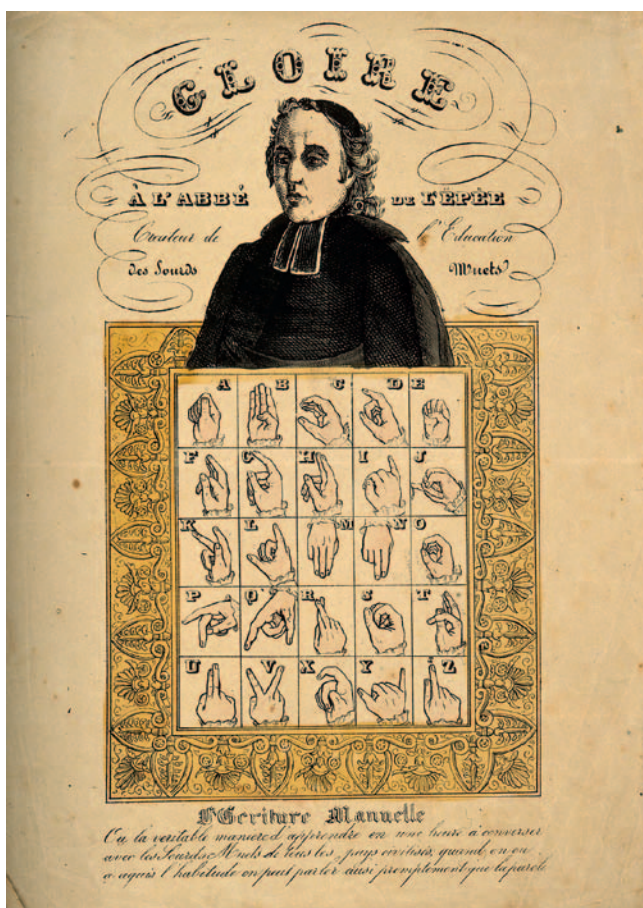
15. 9. 2018 – Mednarodni dan gluhih v organizaciji Mestnega društva gluhih Ljubljana

Letošnji mednarodni dan gluhih bo 15. 9. 2018 v organizaciji Mestnega društva gluhih Ljubljana pred Mestno hišo, kamor vas tudi vlijudno vabimo. To bo tudi priložnost, da se z globokim spoštovanjem spomnimo na delo in trud naše in vaše Meri Möderndorfer. Pridite pred Mestno hišo in v popoldanskem času še na družabno srečanje. Mestno društvo gluhih Ljubljana ob tem dogodku praznuje svojo 20-letnico delovanja. Lepo bo.

Matjaž Juhart

Izobraževanje gluhih nekoč in danes

Formalno izobraževanje gluhih v svetu se je začelo leta 1760 z ustanovitvijo prve šole za gluhe otroke v Parizu. Šolo je ustanovil in v njej tudi učil francoski duhovnik Charles-Michel de l'Épée. Gluhe otroke je poučeval v znakovnem jeziku (ZJ), saj se je zavedal, da bo le tako dosegel želene rezultate pri njihovi izobrazbi. Kretnje, ki so jih učenci že poznali, je dopolnjeval z novimi. Tako je razvil sistem metodičnih znakov, ki ga je opisal v svojih treh knjigah. Napisal je tudi prvi slovar kretenj. Iz njegove šole so prišli gluhi učitelji, ki so širili njegovo gestikulacijsko metodo po Evropi in Ameriki.

Francoski duhovnik Charles-Michel de l'Épée

V 19. stoletju se je zgodil velik preobrata pri izobraževanju gluhih. Na mednarodnem kongresu o izobraževanju gluhih leta 1880 v Milanu so prepovedali uporabo ZJ v izobraževalne namene. Določili so, da je treba gluhe izobraževati izključno po oralni metodi. Ta odločitev je vplivala na način izobraževanja gluhih skoraj vse stoletje in onemogočila izobraževanje gluhih v njihovem jeziku. V šolah za gluhe so otroci sedeli z rokami za hrbtom in komunicirali samo oralno. Na skrivaj pa so še vedno uporabljali ZJ, čeprav so bili za to fizično kaznovani.

Nekdaj so le redki gluhi imeli srečo, da so dosegli boljše poklice, kakor je bil poklic navadnega fizičnega delavca. Večina gluhih je v gospodarskih krizah in nerazumevanju oblastnikov bedno živalarila.

Na Slovenskem je kot prvi in spoštovanja vreden začetnik izobraževanja in dobrotnik gluhih kanonik Valentin Stanič (1774–1847), ki je leta 1840 ustanovil gluhonemnico v Gorici, prvi slovenski zavod za gluhoneme. Ta je nastal z dotacijami dobrotnikov in s pomočjo države, od novembra 1846 do svoje smrti 29. aprila naslednjega leta pa je bil tudi njen ravnatelj. Vsaj dvakrat je daroval tudi večje vsote denarja za šolanje gluhih.

Leta 1900 je bil v Ljubljani na Zaloški cesti odprt zavod za gluhe z uradnim imenom Kranjski ustanovni zavod za gluhoneme, ki je bil v začetku zasebni zavod za vzgojo in izobraževanje gluhih otrok, leta 1905 pa je postal državni zavod. Leta 1937 je bila pri zavodu ustanovljena posebna šola za učence v gospodarstvu, kjer so se gluhi učiti obrti.

Ker so gluhi zunaj šolskih ustanov v svojem vsakdanjem življenju, v umetnosti in kulturi komunicirali v ZJ, so se nacionalne zveze gluhih po svetu združile z namenom, da zaščitijo pravico do uporabe ZJ pri izobraževanju. Postalo je namreč jasno, da gluhi otroci ne bodo usvojili govornega jezika samo po oralni metodi, temveč da jim prav znanje njihovega naravnega jezika, ZJ, omogoča lažji razvoj govornega jezika.

Iskali so možnost enakopravne uporabe govornega in znakovnega jezika ter svojo zahtevo utemeljevali z realnimi psihofizičnimi zmožnostmi gluhih oseb. To jim je uspelo leta 1984, ko je stroka uvidela svojo zmoto in priznala totalno komunikacijo kot novo metodo poučevanja otrok. Dodatna zmagaja je sledila leta 1985, ko je Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo (UNESCO) opredelila totalno komunikacijo kot metodo pouka gluhih.

Tako v Evropi kot v ZDA v šolah gluhe otroke ponovno učijo tudi gluhi učitelji v ZJ. V svetu in delno tudi pri nas gre razvoj izobraževanja gluhih v smeri kombiniranega sistema učenja. V večini evropskih držav je ZJ priznan z zakonom, in sicer po zaslugi evropskega parlamenta, ki je leta 1988 (in ponovno leta 1998) sprejel Resolucijo o ZJ za gluhe, v ka-

teri poziva države članice EU, da priznajo ZJ, pravico do njegove uporabe, pravico do tolmača ZJ in pravico do izobraževanja gluhih v njihovem jeziku.

V okviru prilagoditve slovenske zakonodaje evropski je tudi Slovenija, kot 25. država na svetu, oktobra 2002 z Zakonom o uporabi slovenskega znakovnega jezika priznala Slovenski znakovni jezik. Vlada Republike Slovenije je s posebnim sklepom 2. januarja 2014 na predlog Zveze društev gluhih in naglušnih Slovenije 14. november razglasila za dan slovenskega znakovnega jezika. Leta 2002 je na ta dan, z objavo v Uradnem listu RS, zakon začel tudi uradno veljati. Od 14. novembra 2017, na 15. obletnico začetka veljave zakona, pa je slovenski znakovni jezik vpisan tudi v Register nesnovne kulturne dediščine.

Čeprav si je stroka pri obravnavi gluhih še do nedavnega prizadevala za razvoj glasovnega govora, so rezultati nižji od pričakovanj in vloženih naporov. Glasovni govor gluhih oseb je še vedno največkrat slabo razumljiv, jezikovno reven in slovnično pomanjkljiv. Zato so se tudi zagovorniki oralne metode začeli zavedati, da brez neverbalnih oblik komuniciranja gluhi dosegajo slabše rezultate.

Načini sporazumevanja gluhih z drugimi osebami so odgledovanje, branje z ustnic, kretnje, prstna abeceda, mimika, risanje, pisanje ali njihova kombinacija. Ti načini komuniciranja, med katere kot najrazvitejša oblika spada tudi ZJ, so zanje najnaravnejši in zato najučinkovitejši.

Pridobivanje akademskega znanja je odvisno od znanja verbalnega jezika, ki je tudi prvi pogoj za znanje pisanega jezika. Za gluhe posameznike, ki verbalnega govora nimajo razvitega, je način pridobivanja znanja večinoma neprimeren, saj ne morejo poslušati predavanj, si delati zapiskov in posledično pomanjkljivo razumejo literaturo. Informacije gredo mimo njih ali jih dobijo z zamudo, nova strokovna znanja so jim težje dostopna, samozaupanje in iz njega izhajajoča samoiniciativnost je nižja. Vse to pripomore k njihovi slabši izobrazbi.

Eden od razlogov za takšno stanje je v tem, da je šolski sistem prilagojen slišiči večini, ljudem, ki se dobro govorno izražajo. Slišiči so merilo za šolske in poklicne uspehe. Nekateri menijo, da je razlog tudi v izobraževalnem sistemu za gluhe, ki še vedno daje preveč poudarka govoru in ogledovanju, zanemarja pa totalno komunikacijo. Ta se je izkazala za zelo učinkovito pri izobraževanju gluhih, s tem da imajo nekateri pomisleke o njeni uporabi pri majhnih otrocih, saj bi lahko zavirala razvoj go-

vora. Do zdaj še ni nekega enotnega znanstvenega mnenja o tem, kako rešiti ta problem.

Družine gluhih otrok so tiste, ki se same odločajo o načinu usposabljanja in izobraževanja svojega otroka.

Gluhonemnica

Kljub sprejetju Zakona o uporabi slovenskega znakovnega jezika pred 16 leti gluhe osebe v družbi še danes niso popolnoma enakovredne. To se kaže predvsem pri izobraževanju, kjer so gluhi še vedno diskriminirani. Zaradi zgodovinsko neustrezne obravnave gluhih otrok je čutiti močan upad gluhih otrok v šolskih centrih za gluhe in naglušne. Integracija za vsako ceno ni vedno najboljša rešitev, saj so gluhi kulturološka in jezikovna manjšina, ki potrebuje stimulatívno jezikovno okolje.

Za gluhe osebe je slovenski jezik tuji jezik, prvi in materni jezik pa je znakovni jezik. Največji izziv v državi je še vedno izobraževanje gluhih na visokošolski ravni, saj gluhi študentje ne morejo v celoti spremljati predavanj in so v izrazito neenakem položaju. Statistike kažejo, da so gluhi najslabše izobražena skupnost v državi, kar zelo verjetno kaže na neustrezen pristop v procesu izobraževanja. V zadnjih nekaj letih je čutiti pozitivne premike pri izobraževanju v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, da bi gluhi lahko dosegali višjo izobrazbo, pa so nujni tudi premiki v visokem šolstvu.

Viri:

- **Košir, Stane: Sluh: naglušnost in gluhost**
- **Podboršek, Ljubica, in Kranjc, Katja: Naučimo se slovenskega znakovnega jezika 1**
- **Podboršek, Ljubica: Uvajanje znakovnega jezika v vzgojo, izobraževanje in usposabljanja slušno prizadetih.**
- **ZDGNS: 80 let organiziranega delovanja gluhih in naglušnih na Slovenskem (1931–2011)**
- <http://www.tolmaci.si/>
- www.solski-muzej.si

Adem Jahjefendić

Status študenta s posebnimi potrebami

Študenti s posebnimi potrebami potrebujejo v študijskem procesu in študijskem okolju različne prilagoditve, saj se srečujejo z ovirami, ki preprečujejo ali ovirajo njihovo polno in učinkovito vključevanje ter sodelovanje v študijskem procesu. Opredelitev študenta s posebnimi potrebami, prilagoditve okolja in načina izvajanja študijskega procesa, postopek pridobitve statusa študenta s posebnimi potrebami, pravice in odgovornosti študenta s statusom in druge aktivnosti z omenjenega področja urejajo statuti in pravilniki posameznih univerz.

Po 94. členu statuta Univerze v Ljubljani in 168. členu statuta Univerze na Primorskem lahko status študenta s posebnimi potrebami pridobi študent, ki predloži odločbo o usmeritvi, strokovno mnenje ali mnenje invalidske komisije. Status študenta s posebnimi potrebami opredeljujejo tudi pravilniki večine fakultet. O podrobnostih naj se študenti pozanimajo na svoji fakulteti. Prav tako 212. člen statuta Univerze v Mariboru opredeljuje, kdo so študenti s posebnimi potrebami.

Gluhim študentom pripada tolmač.

Kot študent s posebnimi potrebami se šteje študent, ki se zaradi dolgotrajnih fizičnih, mentalnih, intelektualnih ali senzornih ovir v nasprotju z drugimi študenti srečuje z ovirami, ki preprečujejo ali ovirajo njegovo polno in učinkovito vključevanje ter sodelovanje v izobraževalnih procesih. Statut prav tako določa, da se pridobitev statusa študenta s posebnimi potrebami podrobneje ureja s splošnim aktom univerze. To je pravilnik o študijskem procesu študentov invalidov Univerze Maribor, ki v 4. členu določa, da študent dobi status z individualno prošnjo, naslovljeno na komisijo za študentske zadeve na fakulteti, ter predloži eno ali več naslednjih listin: izvid ali strokovno mnenje zdravnika specialista,

ki ni starejše od treh mesecev (obvezno), fotokopijo odločbe o usmerjanju Zavoda RS za šolstvo, fotokopijo zadnjega strokovnega mnenja Komisije za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami, fotokopijo odločbe centra za socialno delo, fotokopijo odločbe Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, izvid in mnenje strokovne komisije za razvrščanje otrok in mladostnikov (za starejše generacije), fotokopijo zadnjega Individualiziranega programa, druga strokovna mnenja in poročila.

Univerza v Ljubljani je prav tako 29. 5. 2018 sprejela nov Pravilnik o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani, ki v 12. členu opredeljuje pogoje za pridobitev statusa študenta s posebnimi potrebami. Študent pridobi status študenta s posebnimi potrebami iz razlogov, navedenih v 5. alineji 3. člena pravilnika, če priloži ustrezna dokazila. Dokazila o težavah oziroma ovirah so zlasti izvidi zdravstvene oz. druge ustanove (bolnišnice, rehabilitacijski centri; svetovalni centri) o kronični ali dalj časa trajajoči bolezni, okvari oziroma motnji, primanjkljaju, odločbo o statusu invalida, mnenja invalidske komisije oziroma komisije za usmerjanje otrok, mladostnikov oziroma mlajših polnoletnih oseb z motnjami v telesnem in duševnem zdravju oziroma odločbo o statusu otroka s posebnimi potrebami (odločba o usmeritvi oziroma razvrstitvi).

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE	
IZKAZNICA	
<div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 100%;"></div>	
Ime in priimek	podpis izdajatelja
Številka odločbe	reg. številka

Izkaznica o priznanju pravice do tolmača

Vsakemu študentu se priporoča, naj takoj po vpisu na fakulteto v referatu za študentske zadeve odda prošnjo, v kateri pojasni svojo bolezen ali invalidnost, okoliščine, ki se pojavljajo zaradi nje, posebne prilagoditve, ki jih potrebuje, način dela

in rešitve, ki jih sam predvideva. K prošnji je treba priložiti tudi zgoraj navedeno uradno dokumentacijo.

O prošnji za dodelitev statusa odloča komisija za študijske zadeve posamezne fakultete. V dogovoru s študentom in glede na njegove posebne potrebe komisija določi pogoje in prilagoditve za opravljanje izpitov ter študijskih obveznosti.

Za pomoč pri pisanju prošenj se lahko študenti obrnejo na matično društvo ali strokovno službo Društva študentov invalidov Slovenije na spletnem naslovu info@dsis-drustvo.si.

Med vpisnim postopkom na fakulteto dijak invalid pridobi status kandidata s posebnimi potrebami, kar pa še ni status študenta s posebnimi potrebami, prav tako omenjeni status avtomatično ne zagotavlja pridobitve statusa študenta s posebnimi potrebami. Omenjeni status je treba po vpisu na fakulteto vnovič pridobiti.

Vavčer

Prilagoditve pri študiju

Zakon o usmerjenju otrok s posebnimi potrebami določa, da se študentom s posebnimi potrebami s statutom visokošolskega zavoda zagotavlja potrebna dodatna oprema. Žal pa na področju visokega šolstva to še ni zaživel v praksi na vseh fakultetah in univerzah v državi.

Pravilnik o študijskem procesu študentov invalidov Univerze v Mariboru določa, da imajo študenti s posebnimi potrebami pri izvajanju študijskih programov posebne prilagoditve pri obiskovanju predavanj, seminarjev, vaj in pri načinu opravljanja preverjanja znanja.

Vse prilagoditve se obravnavajo individualno glede na potrebe posameznika in študentom ne pripadajo avtomatično. Možne prilagoditve opravlja-

nja preverjanja znanja na fakultetah Univerze v Mariboru so:

- opravljanje izpitov zunaj razpisanih rokov v dogovoru z izvajalcem predmeta,
- opravljanje pisnega izpita v ustni obliki,
- opravljanje ustnega izpita v pisni obliki,
- prilagoditev oblike izpitnih pol,
- podaljšan čas pisnih izpitov,
- uporaba posebnih pripomočkov, kot so lupe, elektronska povečevala, posebna pisala ipd.
- opravljanje pisnih izpitov z uporabo računalnika ali kakšne druge ustrezne in dostopne naprave,
- opravljanje pisnih izpitov ob pomoči tretje osebe – zapisovalca,
- uporaba bralca na izpitu,
- prisotnost tolmača za znakovni jezik pri opravljanju izpita,
- zagotovitev posebnega prostora za opravljanje izpita,
- prilagoditve v prostoru oziroma prostora in prilagoditve opreme,
- krajši premori med izpiti,
- razumni daljši roki za oddajo seminarjskih nalog in drugih študijskih obveznosti,
- možnost opravljanja določenih študijskih obveznosti v paru s študentom brez invalidnosti,
- prilagoditev praktičnih vaj ter študijske literature,
- druge smiselne prilagoditve, potrebne za preverjanje znanja študenta s posebnimi potrebami.

Univerza v Ljubljani je prav tako v na novo sprejetem pravilniku o študentih s posebnim statusom na Univerzi v Ljubljani v 13. členu opredelila prilagoditve okolja in pedagoškega dela na fakultetah, in sicer:

- arhitekturno dostopnost oziroma dostopnost grajenega okolja,
- komunikacijsko dostopnost,
- uporabo opreme in pripomočkov za študente s posebnimi potrebami,
- prilagoditve pri izvedbi predavanj, vaj, seminarjev ter pri drugih oblikah študijskega procesa,
- dostopnost gradiv oziroma študijske literature.

Med individualne prilagoditve študijskega okolja in pedagoškega dela, ki se določijo s sklepom, glede na potrebe posameznega študenta, se štejejo zlasti:

- prilagoditve pri izvedbi pedagoškega in raziskovalnega dela (predavanj, vaj, seminarjev, dela v laboratorijih ipd.),
- prilagoditve glede prisotnosti na predavanjih, seminarjih in vajah, predstavitev, udeležba na kolokvijih ipd.,

- prilagoditve glede študijskega gradiva,
- prilagoditve načina preverjanja in ocenjevanja znanja.

Napredovanje v višji letnik

V 125. členu statuta Univerze v Ljubljani, 171. členu statuta Univerze na Primorskem in 111. členu statuta Univerze v Mariboru je zapisano, da lahko komisija za študentske zadeve na podlagi prošnje in ob navedbi izrednih okoliščin študentu s posebnimi potrebami odobri napredovanje v višji letnik, tudi če ni izpolnil vseh študijskih obveznosti.

V statutih je prav tako navedeno, da se lahko študentu s posebnimi potrebami iz upravičenih razlogov podaljša status študenta za največ eno leto.

Zagotovite dostopno izobraževanje tudi šolarjem in študentom z okvaro sluha.

Podpora gluhim in naglušnim študentom

Po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika (ZUSZJ) imajo gluhi in naglušni dijaki in študenti pravico do dodatnih ur tolmača znakovnega jezika zaradi dodatnih potreb, povezanih z izobraževanjem; tako imajo namesto 30 ur pravico do 100 ur tolmačenja na leto.

Pravico do tolmača gluha oseba pridobi tako, da na centru za socialno delo vloži prošnjo za pridobitev pravice do tolmača. Obrazci so na voljo na centrih za socialno delo ali v lokalnih društvih gluhih in naglušnih. Komisija, ki deluje na centru za socialno delo, prosilca povabi na pogovor, na katerem preveri njegovo poznavanje znakovnega jezika, nato pa na podlagi priložene dokumentacije in opravljenega pogovora izda odločbo.

Sto ur tolmačenja je namenjenih za študentovo osebno uporabo, ki se nanaša na njegov študij (npr. skupinsko delo z drugimi študenti za pripravo seminarske naloge, raziskave za seminarsko nalogo ...), ne pa za obiskovanje vaj in predavanj.

Če torej želite uveljavljati pravico do navzočnosti tolmača za slovenski znakovni jezik na predavanjih in vajah ter obiskujete javno ali koncesionirano fakulteto oz. visokošolski zavod, naslovite prošnjo na vašo fakulteto. V njej napišite, da ste gluha oseba, ki ima pravico do uporabe slovenskega znakovnega jezika, ter pri katerih predavanjih/vajah in v kakšnem obsegu bi potrebovali tolmača. Prošnji priložite kopijo odločbe in izkaznice. Če fakulteta zavrne vašo prošnjo, se lahko po pomoč obrnete na lokalno društvo, Društvo študentov invalidov Slovenije, Zavod Združenje tolmačev za slovenski znakovni jezik ali Zvezo društev gluhih in naglušnih Slovenije.

Vir:

- <https://www.uni-lj.si/>,
- <https://www.um.si/>,
- <https://www.upr.si/>,
- <http://www.mddsz.gov.si/>,
- <https://www.uradni-list.si/>

Adem Jahjefendić

Bivanje v študentskem domu in boni za prehrano

Študenti s posebnimi potrebami imajo prednost pri sprejemu v študentski dom. Za ureditev bivanja je treba oddati prošnjo na predpisanem obrazcu, ki se mu priložijo vsa dokazila, navedena na njem. Bivanje v študentskem domu se praviloma podaljšuje najdlje za čas trajanja enega dodiplomskega študijskega programa oziroma do izteka dvanaj-

stih mesecev po zaključku zadnjega semestra ter enega podiplomskega študijskega programa. Bivanje v študentskem domu pa se lahko podaljša tudi študentom s posebnimi potrebami, ki se jim je podaljšal status študenta in ki predložijo dokazila o invalidnosti.

Študentski boni za prehrano

Subvencioniranje študentske prehrane ureja Zakon o subvencioniranju študentske prehrane. S subvencijo država subvencionira del obroka pri ponudnikih študentske prehrane, izbranih na javnem razpisu Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Seznam ponudnikov subvencionirane študentske prehrane je objavljen na strani Študentska prehrana.

Upravičenci do subvencionirane študentske prehrane so vse osebe s statusom študenta, ki se izobražujejo na višjih strokovnih šolah in visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji in niso v delovnem razmerju, ne opravljajo gospodarske, poklicne ali kmetijske dejavnosti oziroma poslovodne funkcije kot edini ali glavni poklic po predpisih o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ter niso prejemniki pokojnine, razen prejemniki družinske pokojnine. Upravičenci do subvencionirane študentske prehrane so tudi vsi študenti tujih univerz, ki v Republiki Sloveniji opravljajo študijske obveznosti v okviru mednarodnih izmenjalnih programov. Zanje veljajo enaki pogoji kot za študente, ki se izobražujejo na višjih strokovnih šolah in visokošolskih zavodih v Republiki Sloveniji.

Študentski domovi

Upravičenec ima pravico do enega subvencioniranega obroka za vsak delovni dan, dnevno pa lahko izkoristi največ dve subvenciji, in sicer od 8. do 21. ure. Subvencije ni mogoče uporabljati od 15. julija do 15. avgusta.

Višina cene obroka, ki jo plača študent, se izračuna tako, da se od polne cene obroka, ki jo je v javnem razpisu navedel izbrani ponudnik, odšteje višina državne subvencije v višini 2,63 evra.

Pred leti je na področje, ki ureja subvencijo študentske prehrane, prišel poenoten elektroniziran sistem koriščenja subvencij za študentsko prehra-

no. S tem so se ukinili dosednji papirnati boni. Sistem koriščenja pravice do subvencionirane študentske prehrane ima kar nekaj prednosti:

- Odpravlja geografske omejitve koriščenja subvencij, kar pomeni, da lahko študent koristi subvencijo pri katerem koli ponudniku študentske prehrane v Sloveniji.
- Prav tako se študent lahko v nov sistem subvencionirane študentske prehrane vpiše na kateri koli točki subvencionirane študentske prehrane v Sloveniji – to pomeni, da se lahko npr. študent iz Kopra, ki študira v Ljubljani, vpiše tudi v Koprju.
- Nov sistem elektronizirane študentske prehrane odpravlja tudi vnaprejšnje plačilo in izbiro ponudnikov študentske prehrane – to pomeni, da študentu ni treba denarja dajati vnaprej, hkrati pa se mu tudi ni treba vnaprej odločiti, pri katerem gostincu bo jedel.
- Nov sistem onemogoča nekatere dosedanje možnosti zlorabe, predvsem preprodajo študentskih bonov.

Ob prvi prijavi v sistem subvencionirane študentske prehrane mora vsak študent na spletni strani www.studentska-prehrana.si opraviti predprijavo, šele nato lahko aktivira svoj račun na točkah subvencionirane študentske prehrane (SŠP). Študent se mora na eni od točk SŠP osebno zglasiti tudi za podaljšanje upravičenosti do subvencij za študentsko prehrano, s seboj pa potrebuje osebni dokument in dokument, s katerim dokazuje status študenta.

Po uspešno opravljeni prijavi lahko študent na spletni strani www.studentska-prehrana.si dostopa do svojega spletnega računa, kjer lahko preverja porabljene subvencije in stroške.

Študent subvencijo po novem uveljavlja z mobilnim telefonom ali kartico, s katerima prek terminala dokazuje, da je upravičen do nje. Preostanek zneska do polne cene študentskega obroka doplača neposredno gostincu. Število neporabljenih mesečnih subvencij za prehrano se prenese naprej za dva meseca od meseca upravičenosti subvencije.

Vir:

- <https://www.studentska-prehrana.si/>,
- <https://www.uni-lj.si/>,
- <https://www.sou-lj.si/>,
- www.soum.si

Adem Jahjefendić

Štipendije

Štipendije so namenjene spodbujanju izobraževanja in doseganju višje ravni izobrazbe štipendistov ali štipendistk. So dopolnilni prejemek, namenjen kritju stroškov v zvezi z izobraževanjem.

Zakon o štipendiranju v 8. členu določa, da se v Republiki Sloveniji lahko dodelijo naslednje štipendije:

- državne štipendije,
- Zoisove štipendije,
- štipendije za deficitarne poklice,
- štipendije za Slovence v zamejstvu in po svetu,
- štipendije Ad futura.

Štipendist je upravičen le do ene štipendije, razen v primerih:

- kadrovske štipendije, ki se lahko dodeli istočasno z vsemi štipendijami, razen s štipendijo za deficitarne poklice,
- štipendije za deficitarne poklice, ki se lahko dodeli istočasno z vsemi štipendijami, razen s kadrovsko štipendijo,
- štipendije Ad futura za študijske obiske in za sodelovanje na tekmovanjih iz znanja ali raziskovanja, ki se lahko dodelijo sočasno z vsemi štipendijami.

Državne in Zoisove štipendije ni mogoče kombinirati.

Štipendije se dodelijo za izobraževalni program od dodelitve do izteka izobraževalnega programa. Štipendije se ne morejo prvič dodeliti za letnik, v katerega je vlagatelj ponovno vpisan, ali v času podaljšanega študentskega statusa ali dodatnega študijskega leta po preteku izobraževalnega programa.

Do štipendije so upravičene osebe s statusom dijak ali študenta ter udeleženci izobraževanja odraslih. Upravičenci do štipendije so:

- državljani Republike Slovenije s prebivališčem v Republiki Sloveniji,
- državljani Republike Slovenije s prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki so pripadniki avtohtone italijanske ali madžarske narodne skupnosti,
- državljani držav članic Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU), če izkažejo vsaj petletno neprekinjeno prebivanje v Republiki Sloveniji neposredno pred rokom za prijavo na javni razpis, po katerem uveljavljajo štipendijo,
- delavci migranti, ki so državljani države članice

EU, če so zaposleni ali samozaposleni v Republiki Sloveniji, in njihovim vzdrževanim družinskim članom,

- obmejni delavci, ki so državljani države članice EU in prebivajo v drugi državi članici EU, če so zaposleni ali samozaposleni v Republiki Sloveniji, in njihovim vzdrževanim družinskim članom,
- državljani tretjih držav, ki so pridobili status rezidenta za daljši čas.

Štipendijo lahko pridobijo upravičenci, ki so pred dopolnjenim 22. letom starosti prvič vpisani v program nižjega poklicnega izobraževanja, srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega tehniškega ali drugega strokovnega ter splošnega izobraževanja, za katerega uveljavljajo pravico do štipendije, ali upravičenci, ki so pred dopolnjenim 27. letom starosti prvič vpisani v program višješolskega ali visokošolskega izobraževanja prve ali druge stopnje, za katerega uveljavljajo pravico do štipendije v Republiki Sloveniji ali tujini in niso:

- v delovnem razmerju ali ne opravljajo samostojne registrirane dejavnosti,
- vpisani v evidenco brezposelnih oseb pri pristojnem organu,
- poslovodne osebe gospodarskih družb ali direktorji zasebnih zavodov.

Štipendisti so lahko upravičeni do dodatkov za bivanje in uspešnost.

1. Državna štipendija

Državna štipendija je namenjena dijaku in študentu, ki se izobražuje in izhajajo iz socialno šibkejših družin. Skladno z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljevanju: ZUPJS) roka (ali javnega poziva) za oddajo vloge za uveljavljanje pravice do državne štipendije ni več. Zakon določa, da državna štipendija upravičencu pripada

Dohodkovni razred	Povprečni mesečni dohodek na osebo (v evrih)	Osnovna višina v evrih za upravičenca do 18. leta starosti	Osnovna višina v evrih za upravičenca nad 18. letom starosti
1	do 309,05	95	190
2	od 309,06 do 370,86	80	160
3	od 370,87 do 432,67	65	130
4	od 432,68 do 545,98	50	100
5	od 545,99 do 576,89	35	70

od prvega dne naslednjega meseca po vložitvi vloge, o čemer center za socialno delo vsako šolsko/študijsko leto odloča ponovno (na podlagi vložene vloge za nadaljnje prejemanje državne štipendije).

Če se želi štipendist prepisati v drug izobraževalni program, je dolžan v 8 dneh po nastanku spremembe o tem obvestiti center za socialno delo in od njega pridobiti pisno soglasje.

Dijaki naj vlogo za uveljavljanje državne štipendije vložijo v avgustu, da bodo ob izpolnjevanju pogojev upravičeni do državne štipendije s 1. septembrom. Polnoletni dijaki vlogo oddajo sami. Mladoletni dijaki lahko vlogo oddajo sami, poleg podpisa vlagatelja pa je potreben še podpis zakonitega zastopnika. Za mladoletne dijake lahko vlogo za dodelitev državne štipendije vložijo tudi starši oziroma zakoniti zastopniki na enotni vlogi za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije

Več informacij o štipendijah najdete na spletni strani sklada.

Študenti naj vlogo za dodelitev državne štipendije vložijo v septembru, da bodo ob izpolnjevanju pogojev upravičeni do državne štipendije s 1. oktobrom.

Vlogo je treba oddati pri pristojnem centru za socialno delo.

K državni štipendiji se lahko dodelijo naslednji dodatki:

Dodatek za bivanje

Dodatek v višini 80 evrov mesečno je mogoče dodeliti štipendistu:

- ki ima prijavljeno začasno prebivališče v kraju izobraževanja,

- pri katerem je kraj stalnega prebivališča oddaljen od kraja izobraževanja več kot 25 km,
- pri katerem strošek najema znaša najmanj 65 evrov mesečno in
- ki ni lastnik ali solastnik nepremičnine v kraju izobraževanja.

Štipendistu dodatek za bivanje ne pripada, če prejema subvencijo za bivanje v študentskem domu ali pri zasebniku ali ima sklenjeno pogodbo o bivanju v dijaškem domu skladno s predpisi, ki urejajo subvencioniranje bivanja študentov in dijakov.

Štipendist, ki sta mu dodeljena državna štipendija in dodatek za bivanje, ni upravičen do subvencionirane mesečne vozovnice, je pa upravičen do letne subvencioniranja vozovnice za 10 voženj na mesec.

Vlagatelj, ki uveljavlja dodatek za bivanje, mora priložiti eno od naslednjih dokazil:

- fotokopijo najemne pogodbe (zadostna navadna (in ne overjena) fotokopija) ali
- potrdilo dijaškega doma o nesubvencioniranem bivanju, če biva v zasebnem dijaškem domu, ali
- fotokopijo najemne pogodbe oziroma potrdilo študentskega oziroma dijaškega doma, če se izobražuje v tujini.

Štipendije so pomoč študentom za pokrivanje stroškov izobraževanja.

Dodatek za uspeh

Do dodatka za uspeh je upravičen dijak, ki je v preteklem šolskem letu dosegel povprečno oceno:

Razred	Povprečna ocena dijaka	Višina dodatka za uspeh v evrih/mesec
1	od vključno 4,0 do vključno 4,25	17
2	nad 4,25 do vključno 4,50	22
3	nad 4,50 do vključno 4,75	30
4	nad 4,75	40

Do dodatka za uspeh je upravičen študent, ki je v preteklem študijskem letu dosegel povprečno oceno:

Razred	Povprečna ocena dijaka	Višina dodatka za uspeh v evrih/mesec
1	od vključno 8,00 do vključno 8,25	17
2	nad 8,25 do vključno 8,50	22
3	nad 8,50 do vključno 9,00	30
4	nad 9,00	40

Do dodatka za uspeh v višini 30 evrov bodo v študijskem letu 2018/2019 upravičeni tudi študenti, ki so v študijskem letu 2017/2018 dosegli povprečno oceno nad 8,00 in 55 ali več ECTS-točk.

Študentu dodatek za uspeh ne pripada, če je v predhodnem študijskem letu prejel manj kot tri številčno izražene ocene.

Do dodatka za uspeh ni upravičen študent v prvem letniku izobraževalnega programa, razen na prehodu s srednje poklicne na srednje-tehniško izobraževanje in na prehodu s prve na drugo stopnjo visokošolskega izobraževanja.

Dodatek za štipendiste s posebnimi potrebami

Dodatek je mogoče dodeliti študentu, ki:

- mu je priznana invalidnost oz. telesna okvara na podlagi:
 - odločbe Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (ZPIS) ali
 - odločbe Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ) ali
- za katerega starši prejemajo dodatek za nego otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo, ali
- je usmerjen v prilagojen program vzgoje in izobraževanja (samo za srednješolsko izobraževanje oziroma samo za dijake), kar izhaja iz odločbe Zavoda za šolstvo. Ni pa mogoče podeliti dodatka dijaku, ki jim je na podlagi odločbe Zavoda za šolstvo omogočeno prilagojeno izvajanje rednega izobraževalnega programa ali jim je omogočena dodatna strokovna pomoč pri opravljanju rednega izobraževalnega programa. Iz odločbe Zavoda za šolstvo mora torej

izhajati, da je dijak usmerjen v prilagojen program in ne, da gre le za prilagojeno izvajanje rednega programa.

2. Zoisove štipendije

Zoisove štipendije se dodeljujejo kot spodbuda za doseganje izjemnih dosežkov in s tem ustvarjanje dodane vrednosti na področju znanja, raziskovanja, razvojne dejavnosti in umetnosti. Zoisove štipendije podeljuje Javni štipendijski, razvojni, invalidski in prežिवninski sklad RS, kamor se tudi odda vloga v skladu z javnim pozivom.

Dodatne informacije o Zoisovih štipendijah so dostopne na spletni strani sklada (<http://www.sklad-kadri.si/>) pod točko Zoisove štipendije.

3. Štipendije za deficitarne poklice

Namen štipendij za deficitarne poklice je spodbujanje mladih za izobraževanje za tiste poklice, za katere je na trgu zaznati razkorak med trenutnim in prihodnjim številom razpoložljivih kadrov in predvideno ponudbo delovnih mest. Deficitarna področja in izobraževalne programe določa Politika štipendiranja (2015-2019) s spremembami in dopolnitvami, sprejeta na Vladi Republike Slovenije dne 4. 6. 2015 in 4. 11. 2016.

Štipendija znaša 100 EUR mesečno. Vsako leto je podeljenih do 1000 štipendij. Javni štipendijski, razvojni, invalidski in preživninski sklad Republike Slovenije vsako leto najpozneje do konca januarja objavi javni razpis za dodelitev štipendij za deficitarne poklice. Vlogo za štipendijo za posamezno šolsko leto je možno oddati do 20. 9. tekočega leta.

Pomembno:

- prejemanje štipendije za deficitarne poklice ne vpliva na višino otroškega dodatka;
- prav tako ne vpliva na višino plačila dohodnine;
- dijak lahko istočasno prejema državno štipendijo in štipendijo za deficitarne poklice;
- če dijak ponavlja isti letnik oz. ne izpolnjuje pogojev za napredovanje v višji letnik, lahko štipendijsko razmerje miruje, vendar ne več kot eno leto.

Uveljavljanje pravice do različnih štipendij

Ko dijak/študent hkrati odda več vlog za dodelitev pravice do različnih vrst štipendij, ki jih ni mogoče dodeliti istočasno (državna, Zoisova, štipendija za Slovence v zamejstvu in Slovence po svetu), se rešujejo tako, da organ I. stopnje, če bo vlagatelj izpolnjeval pogoje za pridobitev štipendije in bo iz evidenc razvidno, da mu je bila že dodeljena druga štipendija (običajno je o državni štipendiji odločeno prej kot o Zoisovi štipendiji), pozove vlagatelja, da se odloči, katero od pridobljenih štipendij bo izbral oz. želi prejemati.

Če se vlagatelj odloči za Zoisovo štipendijo, je dolžan morebitna že prejeta javna sredstva iz naslova državne štipendije za tekoče šolsko oz. študijsko leto vrniti.

Če želi dijak/študent v naslednjem šolskem/študijskem letu pridobiti drugo štipendijo kot tisto, ki jo že ima, se mora, če pridobi drugo štipendijo, prvi štipendiji odpovedati.

Trajanje in izplačevanje štipendije

Štipendist lahko prejema državno štipendijo eno leto za posamezen letnik na isti ravni izobraževanja. Štipendija se izplačuje mesečno do 15. dne v mesecu za pretekli mesec, razen v končnem letniku srednjih šol, ko se za julij in avgust štipendija ne izplačuje.

Štipendist je na podlagi vloge upravičen do nadaljnega prejetanja štipendije v novem šolskem/študijskem letu, če izpolnjuje splošne pogoje iz tega zakona, v primeru državne štipendije tudi pogoj cenzusa po ZUJPS in je uspešno zaključil letnik, za katerega je prejemal štipendijo.

Štipendija se izplačuje tudi v dodatnem študijskem letu po izteku izobraževalnega programa I. ali II. stopnje (tj. absolventski staž), vendar le enkrat, in sicer po I. ali po II. stopnji.

Mirovanje štipendijskega razmerja

Štipendijsko razmerje miruje, če:

- ponavlja isti letnik ali ne izpolnjuje pogojev za napredovanje v višji letnik istega izobraževalnega programa na isti ravni izobraževanja, za katerega je pridobil štipendijo, razen v primerih iz prvega odstavka 87. člena tega zakona,
- izgubi status dijaka ali študenta in mu je dovoljeno opravljanje učnih ali študijskih obveznosti,
- štipendist ne vloži vloge za nadaljnje prejetanje državne ali Zoisove štipendije najkasneje zadnji mesec tekočega šolskega ali študijskega leta za naslednje šolsko ali študijsko leto,
- štipendist ne vloži vloge za nadaljnje prejetanje drugih, v tem zakonu urejenih štipendij, v roku, kot ga določa javni razpis ali pogodba o štipendiranju,
- dohodek na družinskega člana štipendista, ki prejema državno štipendijo, presega cenzus za dodelitev štipendije,
- štipendist, ki prejema Zoisovo štipendijo, ni izpolnil pogojev iz 23. člena tega zakona, razen če pogojev ni izpolnil zaradi upravičenih razlogov iz prvega odstavka 87. člena tega zakona,
- štipendist, ki po predhodnem soglasju dodeljevalca štipendije spremeni izobraževalni program, opravlja letnike, za katere je že prejemal štipendijo,
- štipendist, ki prejema štipendijo Ad futura, iz razlogov na strani izobraževalne ustanove ni mogel nadaljevati ali dokončati izobraževanja,
- štipendist prostovoljno služi vojaški rok v Slovenski vojski.

Prenehanje štipendijskega razmerja

Štipendijsko razmerje preneha, če štipendist:

- ne izpolnjuje več pogojev za pridobitev štipendije po tem zakonu,
- prekine izobraževanje ali ne zaključi izobraževalnega programa, za katerega je prejemal štipendijo,
- se izpiše iz izobraževalnega programa, za katerega je pridobil štipendijo,
- spremeni izobraževalni program ali izobraževalno ustanovo brez predhodnega pisnega soglasja dodeljevalca štipendije,
- štipendijo pridobi na podlagi posredovanih neresničnih podatkov,
- po mirovanju štipendijskega razmerja ne predloži ustreznih dokazil za nadaljnje prejetanje štipendije najkasneje zadnji dan mirovanja ali če iz predloženih dokazil izhaja, da ne izpolnjuje pogojev za nadaljnje prejetanje štipendije,

- ne dokonča izobraževalnega programa v okviru trajanja programa oziroma v času podaljšanja študentskega statusa skladno s sedmim odstavkom 87. člena tega zakona,
- sklene pogodbo o zaposlitvi ali se samozaposli ali pridobi status brezposelne osebe pred zaključkom izobraževanja,
- odpove štipendijsko razmerje.

Vračilo štipendije

Štipendist je dolžan vrniti štipendijo za letnik, ki ga tudi po enoletnem mirovanju ni uspešno dokončal

oziroma ni opravil obveznosti za napredovanje v višji letnik.

Če štipendist ne zmore vrniti dolga v enkratnem znesku, lahko na pristojnem centru za socialno delo sklene dogovor o obročnem vračilu ali odlogu vračila dolga.

Vir:

- <http://www.csd-lj-siska.si/>,
- <http://www.mddsz.gov.si/>,
- <http://www.sklad-kadri.si>

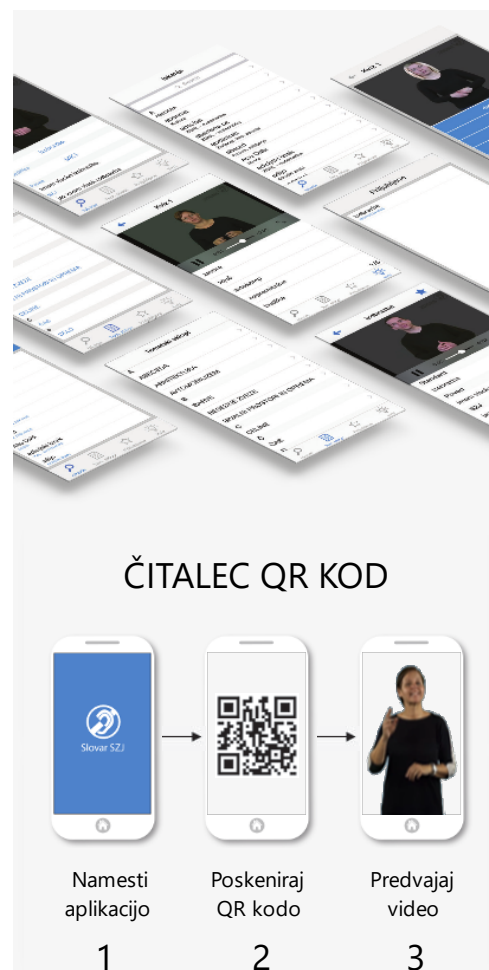
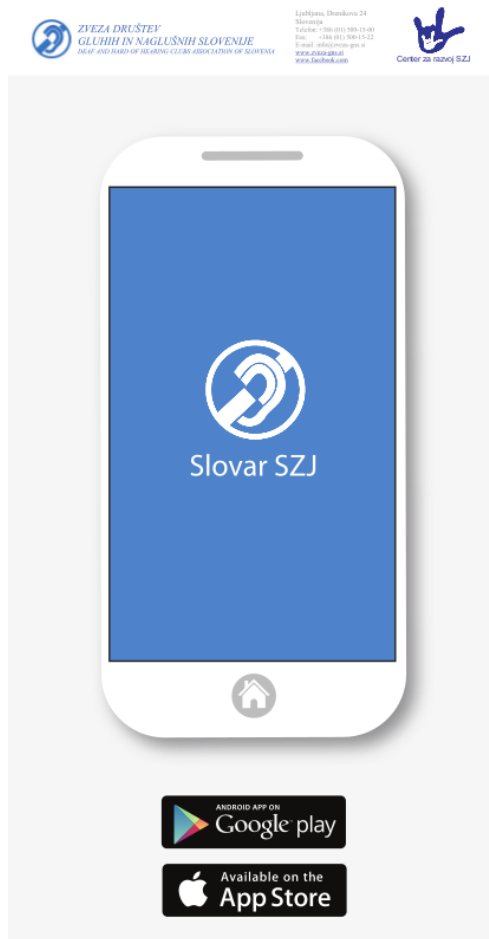
Adem Jahjefendić

QR-koda

Z mobilno aplikacijo Slovar SZJ si lahko zdaj ogledate videoposnetke v SZJ z uporabo optičnega čitalca QR-kod. Uporaba QR-čitalca je preprosta:

Korak 1 – Zaženite mobilno aplikacijo Slovar SZJ ter v meniju izberite QR (spodaj desno).

Korak 2 – Mobilni aparat usmerite na določeno QR-kodo na listu glasila IST.

Osebna asistenca po novem

Republika Slovenija se je z ratifikacijo Mednarodne konvencije o pravicah invalidov leta 2008 obvezala k izpolnitvi pravice do neodvisnega življenja, vključno s pravico do osebne asistencije. Državni zbor RS je 17. februarja 2017 sprejel Zakon o osebni asistenci, ki to področje ureja sistemsko in osebno asistenco priznava kot pravico. Obstoječ sistem se je namreč izkazal za izjemno pomanjkljivega, saj zaradi omejenega financiranja do storitev osebne asistencije ne dostopajo vsi invalidi, ki bi jo potrebovali. Trenutno se izvaja osebna asistenca kot projekt. Zakon se torej osredotoča na uporabnike, ki živijo ali bi želeli živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe. Novi zakon se bo začel uporabljati leta 2019, saj bo v vmesnem obdobju treba vzpostaviti popolnoma nov sistem in pripraviti ustrezni podzakonski akt.

Mednarodna konvencija o pravicah invalidov

Zakon podeljuje pravico do osebne asistencije vsem skupinam invalidov, ki potrebujejo najmanj 30 ur osebne asistencije na teden in ki so stari od 18 do 65 let. Ta omejitev je za invalide s senzorno okvaro odpravljena, če potrebujejo samo pomoč pri ko-

munikaciji in spremstvu. Osebi s senzorno okvaro se lahko odobri osebna asistenca v obsegu do 30 ur na mesec ali komunikacijski dodatek, in sicer kot denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb, določenega v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje.

Zakon o osebni asistenci tudi določa, da je invalid, ki pridobi pravico do osebne asistencije pred 65. letom, do nje upravičen tudi po tem letu. Osebna asistenca bo financirana iz državnega proračuna, del sredstev za izvajanje osebne asistencije pa bo pridobljen iz sredstev, ki so invalidu dodeljena zaradi potrebe po tuji negi in pomoči. O pravici bo odločal pristojni center za socialno delo, na podlagi mnenja, ki ga bo izdala strokovna komisija centra za socialno delo. Sredstva za izvajanje osebne asistencije bodo pridobili izvajalci osebne asistencije, ki bodo zaposlovali osebne asistente, ti pa bodo opravljali storitev pri uporabniku (invalidu).

Gluhi in gluhoslepi so bili dolga leta zaradi Samoupravnega sporazuma o seznamu telesnih okvar (Uradni list SFRJ, št. 38/83 in 66/89), ki je gluhim namenil le 70-odstotno telesno okvaro, gluhoslepi pa nimajo svoje definicije telesne okvare – ali so gluhi ali pa slepi; prikrajšani so za dodatek za pomoč in postrežbo, čeprav imajo zaradi svoje invalidnosti (senzorne oviranosti) številne omejitve pri vsakdanjih opravilih. Zato pomeni sprejetje tega zakona korak naprej k sistemski ureditvi pravic za osebe z okvaro sluha. Evalvacija državne skrbi za invalide, ki jo je opravil Inštitut za socialno varstvo Republike Slovenije, je namreč ugotovila, da je področje sistemske skrbi za invalide najslabše urejeno prav pri gluhih in naglušnih osebah oziroma tudi gluhoslepih.

24. avgusta 2018 je bil v Uradnem listu št. 57/18 objavljen Pravilnik o osebni asistenci, ki podrobneje ureja postopek za uveljavljanje pravice do osebne asistencije, komunikacijski dodatek, koordinatorja invalidskega varstva, izvajanje osebne asistencije, izvajalce osebne asistencije, usposabljanje, poročanje, medsebojne pravice in obveznosti uporabnikov, osebnih asistentov in izvajalcev osebne asistencije ter metodologijo za financiranje osebne asistencije. V nadaljevanju tega pravilnika je za sen-

Okrogla miza o pravilniku o osebni asistenci

zorne invalide najpomembnejši 9. člen, ki govori o komunikacijskem dodatku. Če bo gluha oseba želela dobiti komunikacijski dodatek, bo na centru za socialno delo oddala vlogo in priložila ustrezna dokazila ter pripisala svoj bančni račun. Potem bo iz centra za socialno delo prejela odločbo, ki ji bo omogočila prejemanje komunikacijskega dodatka, in sicer s 1. januarjem 2019, ko bodo začeli nakazovati komunikacijski dodatek. Podobno bo tudi pri zahtevi po storitvi osebne asistencije: gluhi osebi bodo po enakem postopku priznali osebno asistenco do 30 ur na mesec, ne da bi jo obravna-

vali pred strokovno komisijo. Za uporabo storitev osebne asistencije bo prejela vrednotnice, ki jo bo unovčevala pri izvajalcu osebne asistencije za opravljene storitve.

Da bi pravilnik o osebni asistenci v praksi zaživel, je Skupnost centrov za socialno delo organizirala usposabljanje za člane strokovne komisije, ki bo ugotavljala upravičenost do osebne asistencije nad 30 ur na mesec. Mnenje o številu ur in vsebini osebne asistencije bo podala strokovna komisija, ki jo sestavljajo izvedenci, in sicer strokovnjak s področja socialnega varstva, strokovnjak s področja zdravstvenega varstva (fizioterapevti, delovni terapevti, patronažne medicinske sestre) in predstavnik uporabnikov. Mnenje pa lahko strokovna komisija poda v senatu najmanj dveh članov. Od tega je lahko na zahtevo uporabnika en član strokovne komisije predstavnik uporabnikov. Komisijo bo imenoval center za socialno delo s seznama izvedencev. Izvedenci, ki morajo poznati specifične posebnosti invalidnosti, bodo pri tem uporabljali posebno ocenjevalno orodje, ki ga je razvil Inštitut za socialno varstvo Republike Slovenije.

Anton Petrič

**VISOKO ZMOGLJIVA
TEHNOLOGIJA ZA
BOLJŠE ŽIVLJENJE
POSAMEZNIKA**

Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije
darujemo 0,18 EUR od vsakega prodanega paketa baterij v poslovalnicah **3DVA**.

Evropski akt o dostopnosti

Svet Evrope se je decembra 2017 dogovoril o Evropskem aktu o dostopnosti kot predlogu zakonodaje, ki bi omogočila dostopnost več izdelkov in storitev v Evropi vsem ljudem. Zdaj potekajo pogajanja med tremi institucijami Evropske unije – Evropsko komisijo, evropskim parlamentom in Svetom Evrope – za končno besedila tega dokumenta.

Akt o dostopnosti določa skupne zahteve glede dostopnosti za nekatere ključne proizvode in storitve, da se invalidom na ravni EU omogoči polna udeležba v družbi. Zajeti proizvodi in storitve so bili skrbno izbrani v posvetovanju z državljani, organizacijami civilne družbe in podjetji. Vključujejo bankomate in bančne storitve, osebne računalnike, telefone in televizijsko opremo, telefonske in avdiovizualne storitve, prevoz, e-knjige in e-trgovino.

Zakaj evropski akt o dostopnosti?

Cilj predloga direktive je izboljšati delovanje notranjega trga, da bi podjetja lažje ponujala dostopne proizvode in storitve čez mejo. Skupne zahteve glede dostopnosti se bodo uporabljale tudi pri pravilih EU o javnem naročanju in pri uporabi sredstev EU. Pobuda bo spodbudila inovacije ter povečala ponudbo dostopnih proizvodov in storitev za približno 80 milijonov invalidov v EU. Posebna pozornost je bila namenjena zagotavljanju sorazmernosti zahtev, zlasti za mala in mikropodjetja. Zdravorazumska klavzula preprečuje, da bi zahteve glede dostopnosti prinesle nesorazmerno breme. Za mikropodjetja so predvideni milejši ukrepi glede skladnosti. Izkušnje kažejo, da je s poslovnega vidika po večini smiselno zagotoviti dostopne proizvode, zlasti kadar je dostopnost predvidena v fazi zasnove.

Ukrepanje na ravni EU lahko prepreči tako razdrobljenost, za podjetja pa ustvari več tržnih priložnosti. Prav tako lahko zmanjša stroške dostopnih proizvodov in storitev ter dolgoročno pozitivno vpliva na javne proračune z zmanjšanjem odvisnosti starejših in invalidov.

EU in večina držav članic so ratificirale Konvencijo ZN o pravicah invalidov. Zato so se zavezale, da bodo oblikovale zakonodajni okvir za dostopnost v skladu s 9. členom Konvencije. Dostopnost velja za širok koncept, ki vključuje preprečevanje in odpravljanje ovir, ki povzročajo težave invalidom pri uporabi izdelkov, storitev in infrastrukture. Države

članice so začele zakonsko urejati dostopnost do neodvisnosti in povečevati regulativno razdrobljenost.

Kaj bo pokrival?

V Evropski akt o dostopnosti bodo zajeti naslednji izdelki in storitve:

- računalniki in operacijski sistemi,
- bančni avtomati, vozovnice in bančne storitve,
- telefoni in pametni mobilniki,
- TV-oprema, povezana z digitalnimi televizijskimi storitvami,
- telefonske storitve in pripadajoča oprema,
- avdiovizualne medijske storitve, kot so televizijske oddaje in sorodne storitve,
- storitve, povezane z letalskim, avtobusnim, železniškim in vodnim potniškim prevozom,
- bančne storitve,
- e-knjige,
- e-poslovanje.

Kaj bo določal in česa ne?

Direktiva bo narekovala, »kaj« mora biti dostopno glede na funkcionalne zahteve, vendar ne bo uvedla podrobnih tehničnih rešitev, ki bi opisovala, »kako« naj bi bila dostopna, kar bo dopuščalo in omogočalo inovacije.

- za številne izdelke uporablja nabor skupnih zahtev za dostopnost na ravni EU in storitve;
- ustvarja obveznost držav članic, da zagotovijo, da izbrani izdelki in storitve na trgu ustrezajo zahtevam glede dostopnosti;
- uporablja enake zahteve glede dostopnosti za opredelitev obveznosti dostopnosti v obstoječi zakonodaji EU, zlasti na področju javnih naročil, strukturnih investicijskih skladov in transporta;
- podpira izvajanje Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov pri državah članicah;
- zagotavlja, da vsi izdelki in storitve, ki izpolnjujejo zahteve glede dostopnosti, prosto krožijo na notranjem trgu;

- ne predpisuje ravni tehničnih podrobnosti o tem, kako izdelek ali storitev postane dostopen, vendar pa predvideva razvoj standardov ali tehničnih izvedbenih ukrepov, kadar je to potrebno;
- ne določa obveznosti za vse proizvajalce in ponudnike storitev, ampak samo za tiste, ki bodo na izbranem seznamu izdelkov in storitev;
- ne nalaga obremenjujočih zahtev z zagotavljanjem zaščitnih ukrepov za nesorazmerno obremenitev in temeljno spremembo proizvodov in storitev;
- ne spreminja obstoječe področne zakonodaje EU o dostopnosti.

Kakšen bo vpliv Evropskega akta o dostopnosti?

- Za državljane EU

Evropski akt o dostopnosti je korak naprej pri zmanjševanju ovir za ljudi s posebnimi potrebami v EU: boljša bo dostopnost izdelkov in storitev, ki jih državljani uporabljajo vsak dan, kot so telefoni, prevozi ali bančne storitve, invalidnim osebam

pa bo omogočil polno sodelovanje v družbi, da bi imeli boljši dostop do izobraževanja in lažje vstopili na trg dela. Dostopnost je potrebna tudi za starejše, da ohranjajo aktivno vlogo v družbi, vključno s podaljšanjem njihove delovne dobe.

Na splošno je dostopnost koristna za vse državljane EU. Tudi ljudje, ki denimo poskušajo pridobiti potovalne informacije v hrupnih okoljih, kot so železniške postaje, ali priti do denarja iz bankomatov na sončen dan, ali tisti zaposleni, ki delajo z velikimi količinami dokumentov in obremenjujejo svoj vid, bodo prav tako imeli koristi od nadaljnje dostopnosti.

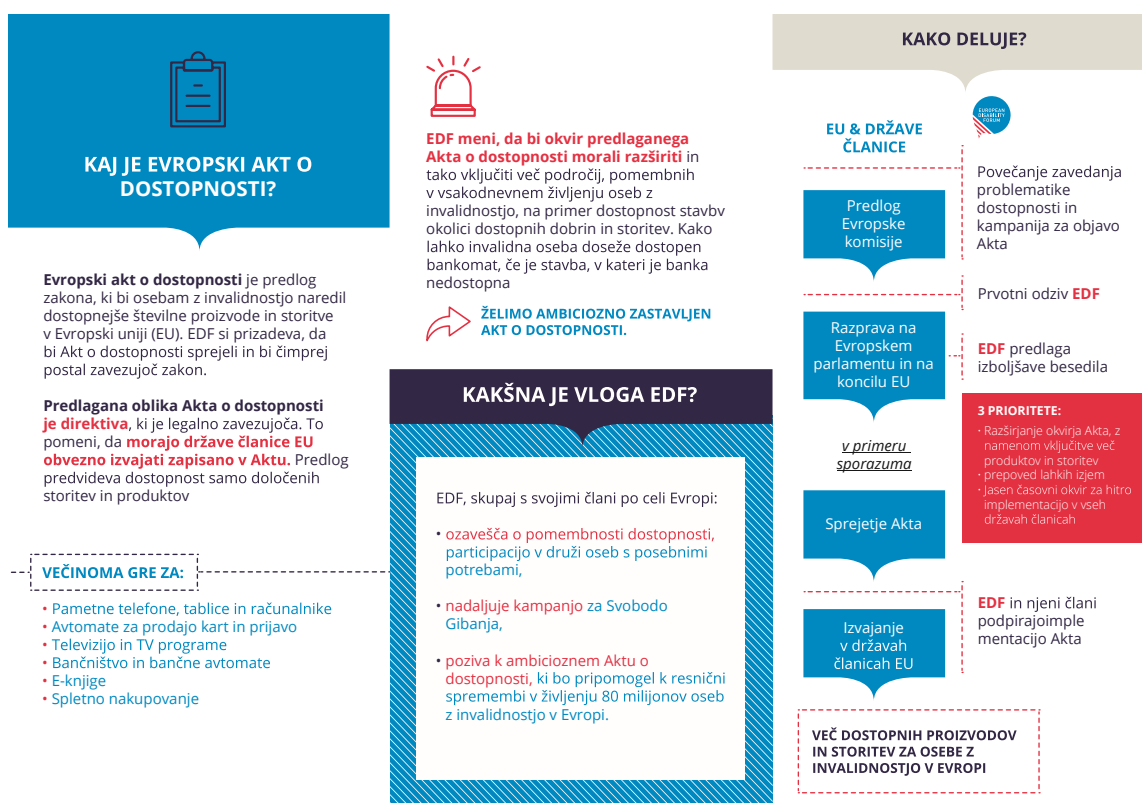
- Za podjetja

Podjetja, zlasti mala in srednje velika, bodo imela koristi od odprave ovir, ki jih povzročajo razdrobljen trg, zaradi vzpostavitve enotnega sklopa zahtev. Tako bo čezmejno trgovanje z njimi lažje. Tržni stroški za podjetja in države članice zaradi različnih zahtev so ocenjeni na 20 milijard evrov leta 2020. Predvideni ukrepi EU naj bi jih zmanjšali za 45 % do 50 %. Dodatni proizvodni stroški, uvedeni s tem aktom, bodo zelo nizki ali jih sploh ne bo.

Vir:

- <http://ec.europa.eu/> (Evropska komisija)

Anton Petrič

Kako je bilo v šoli?

»Poročilo« o delu pri projektu *Priročna video slovnica slovenskega znakovnega jezika*

Precej let je že minilo, odkar sem še kot otrok hodil v šolo. Mamo je zanimalo, kaj tam počnem, zato me je vztrajno spraševala, kako je bilo. Moj odgovor je bil kratek in jedrnat: »V redu.« Tudi pri »Priročni video slovnici slovenskega znakovnega jezika« se je nekajkrat zgodilo, da me je kdo ustavil in vprašal, kaj delamo in kakšen je naš cilj. Razložil sem obširneje kot mami ... Svojo razlago pa sem poslal tudi glasilu Iz sveta tišine, če morda zanima tudi vas.

Projektna skupina pri delu

Raziskovanje slovenskega znakovnega jezika poteka že dolgo časa – na Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije, pri Združenju tolmačev za slovenski znakovni jezik, v Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana in še kje. Vendar posamezniki in skupine pri tem doslej niso imeli na voljo raziskovalnega orodja za tako delo. In zakaj tako orodje potrebujejo? Poglejmo dva primera.

Leonardo da Vinci je *Mona Lisa* naslikal med letoma 1503 in 1505. Vendar je le ena original – vse druge pa so ponaredek. Kdo lahko ugotovi, katera Mona Lisa je prava? Slikar ali umetnosti zgodovinar prav gotovo, saj imata ustrezno znanje in orodje (mikroskop, slikanje z rentgenskimi žarki). Kaj pa vi ali jaz?

Že stari Grki so začeli razvrščati živali na kopenske, morske, ptice in tako dalje. Danes to delo nadaljujejo biologi, ki nedvomno zelo dobro poznajo razlike med eno in drugo živaljo na zgornji sliki. Pa se

te razlike zavedate tudi vi in jaz? Čeprav sta obe živali videti kot riba, je delfin (levo) bistveno bolj podoben človeku kot tuna (desno), čeprav se mu to ne vidi navzven.

Zgoraj delfin in spodaj tuna

Podobno velja tudi za jezike in njihovo raziskovanje. Člani raziskovalne skupine smo bili presenečeni, ko smo ugotovili, da je slovenski znakovni jezik glede zanikanja bolj podoben francoščini kot slovenščini. Ko smo skupaj odkrivali značilnosti slovenskega jezika, smo postajali vedno bolj navdušeni in prevzeti nad tem jezikom. Kako zanimiv je! Kako natančno se lahko v njem izraža! Komaj čakamo, da bomo svoja odkritja lahko delili z vami ...

Člani projektne skupine

Prvi del projekta je namreč opravljen. V pol leta smo raziskali majhen košček slovnice slovenskega znakovnega jezika, 40 osnovnih pojavov – od tega, kako se zanika, do tega, kako se sestavi vprašanje ali prepoved. Zdaj bomo začeli pripravljati razlage teh pojavov, ki jih bomo posneli v slovenskem znakovnem jeziku. Tako bodo dostopne vsem uporabnikom tega jezika in seveda vsem, ki jih ta jezik privlači in se ga želijo naučiti.

Matic Pavlič

Gluhi strežejo v planinskih kočah

pin-opp@pzs.si

22. avgust 2018

Gluhi strežejo v planinskih kočah

~akcija, ki se bo odvijala, 22. in 23. septembra 2018, po 10 planinskih kočah~

Loči nas še en mesec, ko bo na kočah strežba nekoliko drugačna, potekala bo animacija in spoznavanje Slovenskega znakovnega jezika. **V soboto 22. septembra 2018 bo ob 10:30 uri uradna otvoritev akcije na vseh 10 kočah hkrati.**

Odbor **Planinstvo za invalide/osebe s posebnimi potrebami (Pin/OPP)**, ki deluje pod Planinsko zvezo Slovenije, v celoti podpira idejo, da omogoči gluhim in tudi naglušnim ter ostalim prostovoljcem priložnost, da strežejo, animirajo programe v hribih in gora.

Vabimo vas, da ste del naše akcije in se nam pridružite na kočah iz seznama.

10 planinskih koč	Dostopnost
Planinski dom na Boču	peš, kolo, avto
Planinski dom dr. Franca Goloba na Čemšeniški planini	peš, kolo
Planinski dom pri Gospodični	peš, kolo, avto
Kamniška koč na Kamniškem sedlu	peš
Koč na Planini nad Vrhniko	peš, kolo, avto
Ruška koč na Arehu	peš, kolo, avto
Tumova koč na Slavniku	peš, kolo
Dom v Tamarju	peš, kolo
Planinski dom na Uštah	peš, kolo, avto
Planinski dom na Zelenici	peš, kolo

Sama akcija bo trajala v času dveh pomembnih dogodkov:

- **17. - 23. september:**
- **mednarodni teden gluhih**
- **23. september:**
- **mednarodni dan znakovnih jezikov**

Povod k ideji projekta je inkluzija vseh ne glede na invalidnost/OPP ali ne-invalidnost, še posebej gluhih in naglušnih. **»Biti inkluziven«** je slogan, ki bo gluhim in naglušnim ter ostalim dal priložnost, da se preizkusijo v strežbi in animaciji v njim dostopnem svetu – hribih in gora. Predstavljeni bodo primeri inkluzije s sodelovanjem ter vzpostavljanjem večjezične komunikacije. Spodbujamo k povezovanju in vključevanju v družbeno korist, kakor ozaveščanju zmožnosti vseh prostovoljcev.

Prav tako boste deležni spoznavanja slovenskega znakovnega jezika in življenja gluhih in naglušnih.

Vabimo vas, da nas obiščete na enih izmed 10 koč in se udeležite akcije, ki je namenjena nam vsem. Veseli bomo vašega obiska, vaših domačih, prijateljev, sodelavcev ...

gluhistrezejo

Gluhi strežejo v planinskih kočah
Maja KUZMA

gluhi_strezejo

gluhistrezejo

Planinstvo za invalide/OPP
Jurček NOWAKK

Info: Jurček 041/770 798 in Marjeta 041/590 981

Prvi šolski dan

Za prvošolce je prvi šolski dan gotovo vznemirljiv in poseben dan, prehod iz vrtca v osnovno šolo pa pogosto stresen. Toliko bolj pa verjetno stres doživljajo otroci z okvaro sluha. Po večini se starši odločijo, kam bodo vpisali otroka – v specializiran zavod ali redno šolo. Tu ni napačnih odločitev, saj oba načina šolanja ponujata enakovredno izobraževanje. Je pa res, da morajo starši pozorno spremljati otrokov razvoj in nenehno stimulirati njegov intelekt. Tako lahko spoznajo otrokove sposobnosti in njegove meje. Na podlagi tega spoznanja pa se lahko tudi pravilneje odločijo, kakšen način šolanja je za otroka najprimernejši.

Prvošolce dandanes pričakajo tako lepo urejene učilnice.

V povojnem času so bile popolnoma drugačne razmere, še posebno za gluhe otroke. Ti imajo malo drugačne spomine na svoje prve šolske dni in morda vas naslednje vrstice spodbudijo k razmišljanju o tem, da je otrokom danes lepše. No, vsaj nekaterim.

Ko mi je bilo sedem let, me je mama peljala v vaško šolo, saj sem vse leto sitnarila, da bi od bratca dobila knjige. Skupaj z brati in sestrami sem ves teden hodila v šolo, kjer sem imela v prvi vrsti svojo zguljeno mizico in stolček. Nič nisem razumela učiteljice, le gledala sem jo, tudi takrat, ko mi je kaj govorila. Ves čas sem bila tiha in ji ponavljala, da ne slišim. Otroci so se izživiljali nad menoj, me cukali za kito, kazali osle ..., ampak brat me je vedno prišel zaščititi. Končno, po tednu dni, sem morala zapustiti šolo in ostati doma.

Vaški župnik, ki je bil tudi profesor na Teološki fakulteti v Ljubljani, je mami svetoval, da me odpeljejo v šolo v Gluhonemnico, v Ljubljano. Mati, ki ni videla krajev, bolj oddaljenih od svoje domačije, si sama seveda ni upala na pot v prestolnico, zato nas je poleg župnika spremljal še njen brat, moj

stric – višji svetnik. Dedek, ki je bil župan, nas je z imenitno kočijo peljal do železniške postaje, od tam naprej pa smo šli z vlakom brez stekla v oknih (povojne posledice, bilo je leta 1946) v Ljubljano.

Sam sprejem v Gluhonemnici je bil katastrofalen. Vaškega otroka, ki je živel in rasel nekje bogu za hrbtom, pod svobodnim soncem, so iztrgali in poskušali »vsaditi«
nekam, v drugo okolje, daleč od doma, družine. To je bil neizmeren šok tako zame kot za mojo mater (hvala, draga mati, za tvoj pogum, srčnost, da si me kljub silni bolečini obeh izpustila in odšla ...). Ob sprejemu je bila najprej na vrsti komisija za sprejem v zavod. Po parketu je bila z belo kredno narisana črta in nekdo mi je rekel, naj hodim po njej cikcak. Drugi me je vprašal, kako se pišem oz. kako mi je ime, a seveda s kretnjo – s palcem je pokazal na čelu križ. Prestrašena sem ga razumela po svoje in se na glas prekrižala »v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha, amen«. Vsi so se zasmejali in eden me je lopnil po rami, torej sem bila sprejeta v zavod.

Zgodba naprej ni več takšna, kot jih doživljajo sedanjí otroci ob vstopu v šolo. Potrebovala sem čas, veliko časa, da sem razumela in sprejela gojence in gojenke, ki govorijo z rokami, in skupno drugačnost. Dolgo časa sem se držala prefektov, ker so vsaj oni znali z menoj govoriti in mi pomagali v vsakdanjih stvareh, kot je skrb za osebno nego, pospravljanje, hoja v parih ...

Naprej je bil sistemski red zavoda: jutranje vstajanje, pregled rok, nohtov in ušes, zajtrk, odhod v učilnice, bivalnice, na kosilo, sledili so popoldanski odmor na vrtu, sprehodi, večerja, umivanje, spanje. V razredu nas je bilo od deset do dvanajst, sedeč v krogu. Začeli smo razumevati črke, jih pisati in – izgovarjati. Sama s tem nisem imela težav, ker sem normalno govorila. Mučno je bilo gledati druge, kako učitelji poskušajo iz učenca izvabiti glasen odziv: a, b, c ..., pa tvoriti besede mama, pupa ...

Skratka, bilo je težko, vendar sem veliko tudi pridobila, se naučila pisati, brati, kretati, predvsem pa sem bila vesel otrok med sebi enakimi. Čeprav govorim, je moj jezik znakovni jezik in v njem sem srečna, svobodna. Poleg lepih spominov pa so tudi neizbrisno žalostni spomini, na primer na to, kar je zdaj prepovedano, takrat pa ni bilo: fizično muče-

nje otrok. Nihče nas ni ščitil in nekateri učenci smo bili za nekaj učiteljev in ravnatelja priročen predmet fizičnega maltretiranja. Smo bili pač gojenci zavoda, brez bližine staršev in doma.

S šolo oziroma učenjem nisem imela težav. Rada sem prebiralala pravljice, sčasoma pa tudi romane, sploh Frana Saleškega Finžgarja, pa Miška Kranjca, Ivana Cankarja in še nekatere, in to pri dvanajstih letih. Pobegnila sem celo v mesto in v Državni založbi na Titovi cesti kupila knjigo Josipa Jurčiča.

Ko zdaj gledam razigrane otroke, prvošolčke, ki jih na prvi dan v šolo peljejo starši, mi zaigra srce ob

misli, da je to zanje najlepši dogodek za spomin o vstopu v šolo, kjer se tudi kuje njihova prihodnost. Sprejem v razredih je lep, s tortico in rutico okoli vratu. Tega mi nismo doživeli, a smo pogumno korakali skozi vse viharje, da smo dobili službe, si ustvarili družine in da zdaj uživamo ob rasti naših vnukov in pravnukov.

Vsem otrokom, prvošolčkom, tistim s posebnimi potrebami in zdravim sluhom, želim vesele korake v hram učenosti, da si pridno naberejo znanje, in lepo ter mirno prihodnost.

Meri Möderdorfer

Olga Knez, prejemnica plakete Srečka Kosovela

Ob sežanskem občinskem prazniku, 28. avgustu, so na slavnostni seji občinskega sveta 24. avgusta v Kosovelovem domu v Sežani podelili občinska priznanja. V družbi podžupana Rada Pirjevca jih je podelil župan Davorin Terčon, ki je orisal pomembne pridobitve v zadnjem letu iz zastavljenih nalog. Najvišje priznanje, občinsko nagrado, sta prejela slikarja, oče in sin Janko in Simon Kastelic, za neizbrisen pečat na področju likovnega ustvarjanja. Priznanje Občine Sežana je prejel Ludvik Husu za več kot 40-letno odmevno in ugledno delo na področju jamarstva in gasilstva. Letošnja prejemnica plakete Srečka Kosovela, ki jo podeljujejo za dolgoletno uspešno in ustvarjalno delo ter za vidne dosežke s področja kulture in umetnosti v občini in v širšem prostoru, pa je Olga Knez iz Sežane, od leta 2001 tudi članica Društva gluhih in naglušnih Koper, ki se je lani preimenovalo v DGN Južne Primorske. Plaketo je prejela za dolgoletno spremlja-

Župan Davorin Terčon podelil plaketo Srečka Kosovela Olgi Knez, članici društva gluhih in naglušnih Južne Primorske.

nje lokalnih dogodkov in izčrpno poročanje v medijih, tudi v našem glasilu Iz sveta tišine.

V utemeljitvi nagrade, za katero so jo predlagali Društvo kmetič sežanske regije, vinogradniki in vinarji Krasa, Zadruga Vinakras in Kmetijsko svetovalna služba Sežana, so zapisali:

»Olgo Knez odlikuje velika ljubezen do Krasa, kraške pokrajine in Kraševcev, zato sploh ni čudno dejstvo, da s tukajšnjimi lepotami in dobrotami s tolikšnim občutkom in zanosom seznanja ljudi. Tako domačo javnost v lokalnem okolju kot tudi širše slovensko občinstvo ter Slovence v zamejstvu in po svetu ažurno obvešča o dogajanju ter društvenem in kulturnem življenju na našem območju.

Z novinarstvom se je v Tubljah pri Komnu rojena Kraševka srečala že v srednji ekonomski šoli v Sežani, v zadnjem letniku pa je v zborniku Almanah mladih objavila tudi nekaj svojih pesmi. V svojem življenju je bila zelo aktivna: bila je predsednica Odbora za knjigo pri ZKO Sežana, ob pisanju za revijo Mladina pa je sodelovala s svojimi literarnimi prispevki, predvsem pesmimi. Ponosna je na to, da njene članke lahko prebiramo v raznih glasilih, časopisih in revijah, kot so Kmečki glas, Delo, Primorske novice, Vzajemnost, Vino, O konjih, Drobniča, Iz sveta tišine, Za srce, Lovec, Gasilec, Naše jame, Pet zvezdic, glasilo Kluba Balilla in drugi. V preteklosti je sodelovala tudi z revijo Kras, portalom Slomedia za Slovence v zamejstvu in po svetu ter takratnim sežanskim radijem in televizijo.

Že skoraj 40 let je aktivna dopisnica Primorskega dnevnika, v času izhajanja časopisa Republika pa je s svojimi prispevki obveščala Slovence v Italiji o aktualnosti in dogajanju na Krasu in Brkinih. Vrsto let je bila tudi v uredniškem odboru časopisa Oko, ki ga je kasneje zamenjala Goriška. Nepogrešljivi pa so tudi njeni prispevki v lokalnih časopisih kraško-brkinskih občin.

Oglašja se s prispevki s področja kulture, društvenega in družabnega življenja, turizma, kulinarike in športa. Njeno poročanje ima velik pomen tudi na področju kmetijstva, predvsem pri obveščanju javnosti o zaščiti pridelkov s tradicionalnim poreklom. Njene priljubljene teme vključujejo tako mladino kot tudi starejše osebe, ki s svojim delom in aktivnostjo prispevajo k blagostanju naše družbe.

Olga je izredno prizadevna občanka, ki se udeležuje na različnih področjih. Tako je članica številnih združenj – od kulturnih, humanitarnih, kmetijskih in športnih do etnoloških in drugih društev. Delovala je v društvu gluhih in naglušnih ter v klubu Baliilla, je članica Združenja borcev za vrednote NOB Sežana, aktivna je pri Rdečem križu in vključena v Univerzo za tretje življenjsko obdobje Kras, poznani pa so tudi njeni športni uspehi na državni ravni v streljanju z zračno pištolo. Od svojega 18. leta starosti je redna krvodajalka.

Ob tem je treba poudariti, da vsa leta vestno opravlja tudi svojo službo v državni upravi. Leta 2002 ji

je takratni predsednik države dr. Janez Drnovšek po izboru občanov podelil nagrado za najprijaznejšo javno uslužbenko meseca aprila.

Poročanje Olge Knez ima velik pomen pri predstavitvi tradicionalnih kraških atributov, saj z njim pomembno pripomore k promociji Krasa in njegovih značilnosti. Občina Sežana se ji za dolgoletno spremljanje lokalnih dogodkov in izčrpno poročanje v medijih zahvaljuje s podelitvijo Plakete Srečka Kosovela za leto 2018.«

Odkar je Olga Knez članica koprskega DGN, za različne medije poroča tudi o življenju in delu koprskih članov društva, ki so pred leti praznovali 60-letnico svojega delovanja. Sicer pa je članica kraške sekcije, v kateri so zbrani predvsem naglušni člani pod dolgoletnim vodstvom predsednika Milana Šuca. Ponosna je na osemletno vnukinjo Emi, ki je bila letos kot najuspešnejša učenka sprejeta pri predsedniku države Borutu Pahorju v Ljubljani. V hitrostnem računanju na pamet pa ne zaostaja niti vnuk Niki – oba s sestrico Emi sta lani na mednarodnem tekmovanju v Brainobrainu v Zagrebu osvojila prvo mesto v svoji kategoriji. Emina in Nikijeva mama, prof. Mojca Stojkovič, je inovatorica novih učnih metod Freestyle učenja in v Brainobrain verjame že od samega začetka, odkar je ta program v Sloveniji.

DGN Južne Primorske

Krvodajalska akcija 2018

Društvo gluhih in naglušnih Pomurja je tudi letos v sklopu mednarodnega dneva gluhih organiziralo tradicionalno krvodajalsko akcijo, ki jo je začel leta 2016. Akcije so se udeležili naši člani. Najprej so

Izpolnjevanje vprašalnika. Foto: Grega Balažič

morali izpolniti vprašalnik o morebitnih težavah z zdravjem, sledilo je merjenje krvnega tlaka in odvzem vzorca krvi za določitev krvne skupine. Sledil je pogovor z zdravnikom, ki je na koncu potrdil, ali je oseba primerna za darovanje krvi. Vsak posameznik je daroval približno 450 ml krvi, po darovanju pa smo vsi zadovoljni šli na brezplačno kosilo.

Veseli nas, da se naši člani vedno znova radi udeležujejo tradicionalne krvodajalske akcije, saj tako pripomorejo k zdravju in reševanju tistih, ki to nujno potrebujejo.

**Društvo gluhih in naglušnih Pomurja,
Murska Sobota**

Izlet dnevnega centra v dolino Vrata

Letošnji avgust nam je postregel z obilico lepih sončnih dni. Temperature so bile temu primerno visoke, zato je bila poletna ohladitev dobrodošla. Z dnevnim centrom smo izbrali izlet v eno izmed najlepših gorskih dolin pri nas – dolino Vrata, kamor smo se odpravili v četrtek, 23. avgusta. Po ozki in mestoma zelo strmi cesti, ki vodi iz Mojstrane do Aljaževega doma, smo pod vrhovi Oltarjev, Križa, Škrlatice ter Stenarja in Triglava pred sabo vozili proti parkirišču pri Aljaževem domu. Tam je izhodišče za številne ture v okolici. Najznamenitejša med njimi je vsekakor pot na Triglav. A če bi se kdo odločil raje za Škrlatico, bi to verjetno storil tudi zato, ker ta pot ponuja izredno lepe razglede na našo najvišjo goro in je nasploh slikovita.

Vendar naše vršace lahko občudujemo tudi iz doline. Pri Aljaževem domu je pogled na Škrlatico nekaj posebnega, saj se nam kaže kot ženski obraz, ki je zagledan v nebo. Verjetno ni treba posebej poudarjati, da je tudi okoliška narava izjemna. V skupini se je našel tudi kdo, ki je bil nad njo tako navdušen, da je objemal drevesa. Zakaj pa ne!

Pri Aljaževem domu smo najprej spili čaj, nato smo se podali v smeri Luknje in kmalu prispeli do znamenitega klina oziroma spomenika padlim partizanom gornikom. Pot je bila lepa in prav položna, primerna tudi za starejše. Od tam smo odšli še do bližnje razgledne točke in občudovali severno Triglavsko steno, posebej Sfingo. Kratka ploha nas je

Pot na Triglav, ki so ga nekateri izmed nas že osvojili, se lahko nadaljuje tudi mimo tega klina.

nato pregnala nazaj do Aljaževega doma, od koder smo se po kosilu počasi odpravili domov. Izlet je bil lep in v vročih poletnih dneh dobrodošla ohladitev za telo in balzam za dušo.

DGN Ljubljana

Naša osamljenost

V Sloveniji imamo sorazmerno dobro urejeno zakonodajo o invalidnosti, med katere spadamo tudi gluhi. Kljub temu se gluhi kot nekakšna manjšina med ogromno večino slišočih ljudi počutimo osamljene, izolirane. Imamo svoj znakovni jezik, a kaj, če ga velika večina slišočih ljudi ne obvlada. Če se na primer v bližini svojega prebivališča srečamo s sosedi, se lahko samo pozdravimo, nasmehujemo – in to je vse. Če bi kaj več želeli poklepetati, je vprašanje, ali bi oni nas in mi njih razumeli. Nič drugače ni v službah (če jo sploh imaš), nadrejeni ti pokažejo, kaj in kako moraš opravljati določeno delo, in to je tudi vse.

Udeleženci treningov ruskega kegljanja

Vprašanje je, koliko nam gluhih v življenju pomaga dobro urejena zakonodaja o invalidnosti. Gluhi si skušamo malo omiliti osamljenost s športno-rekreativnim udejstvovanjem. To za nas ni le športna aktivnost, ampak tudi druženje.

Sem članica in vodja balinarske sekcije, saj zelo rada balinam. Ob petkih popoldne se nas 12 članov redno zbira na balinišču Angela Besednjaka, kjer potekajo treningi balinanja. Tam se nam pridruži še več gluhih članov prav zaradi druženja. Spijejo kavo ali čaj in opazujejo treninge balinanja. Čeprav treningi trajajo dve uri, se naše druženje nadaljuje še veliko dlje. Na srečo je balinišče pod streho,

tako da se lahko družimo tudi v slabem vremenu. Žal pa je v zimskem času balinišče zaprto.

Letos pa se redno srečujemo tudi ob torkih dopoldne, ko imamo organizirane redne treninge in medsebojna prijateljska tekmovanja v ruskem kegljanju, ob katerem se prijetno zabavamo in družimo z udeleženci kuharskih delavnic, ki potekajo istočasno.

Vsi smo zelo zadovoljni z vodstvom društva, ki nam omogoča vključevanje v veliko različnih in raznovrstnih aktivnosti.

Vesna Burk

Sodelovanje na Art Kampu v mestnem parku

Poletni konec junija smo mariborski Mestni park, enega najlepših parkov v Sloveniji, ponovno napolnili z raznovrstnimi vsebinami za sproščeno ustvarjanje in kulturno obogatitev poletja – za domačine in turiste na Art Kampu, ki poteka v sklopu Festivala Lent.

Člani pred stojnico društva

Pripravljene so bile ustvarjalne delavnice in predstavitve ustanov, organizacij in posameznikov s področij kulturne dediščine, različnih kultur sveta, likovnih umetnosti, naravoslovja, športnih, igralnih in bralno-knjižnih aktivnosti – vse zaokroženo s pravljicnimi, gledališkimi in glasbenimi produkcijami ter plesnimi in glasbenimi delavnicami na odru.

Člani Društva gluhih in naglušnih Podravja Maribor smo se tudi letos že tradicionalno, deveto leto zapored, predstavljali ob naši stojnici v središču mestnega parka. Več dni smo obiskovalce sezna-

njali s svojim delovanjem, gluhoto in svetom tišine ter slovenskim znakovnim jezikom kot jezikom sporazumevanja med gluhih ljudi. Mnogi so radi pristopili do nas in se z zanimanjem seznanili z osnovami sporazumevanja v znakovnem jeziku. Predvsem med najmlajšimi je bilo zanimanje zelo veliko, tako da smo razdelili veliko pobarvank enoročne abecede in slovarčkov. Še posebej pa so se radi ustavljali ob postavljenih velikih znakih v parku, ki so prikazovali enoročno in dvoročno znakovno abecedo. Skupaj smo prebirali otroške pravljice v znakovnem jeziku in se veselo družili, ko smo jim v znakovnem jeziku razložili kakšno dogodivščino iz sveta gluhih.

Obiskovalci z zanimanjem opazujejo predstavitev

Vsem članom, prostovoljcem in tolmačici znakovnega jezika za zahvaljujemo za njihovo aktivno sodelovanje.

Andrej Vivod in Mira Meš Pivec

Zahvala

Ko se sliši nema tišina ...

Ob boleči izgubi dragega moža Avgušтина Dobnika se vsem zahvaljujem za izrečeno sožalje, denarno pomoč in darovane sveče.

Hvala tudi vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti. Posebna zahvala gre predsedniku MDGN Velenje, gospodu Francu Forštnerju, in gospodu Jožetu Aristovniku za lepo napisane spomine na pogrebu.

Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije se zahvaljujemo za objavo v glasilu Iz sveta tišine.

Martina Dobnik

Umrl je Peter Furlan (1942–2018)

V petek, 10. 8. 2018, nas je zapustil naš član Peter Furlan. Bil je dolgoletni član društva in aktiven športnik, saj je tekmoval v različnih športnih panogah: kegljanju, balinanju, bowlingu, namiznem tenisu, košarki in smučanju. Udeležil se je tudi olimpijskih iger v Beogradu, kjer je naše barve zastopal v košarki. Medalje in pokale, ki jih je osvojil, še krasijo police v društvenih prostorih. Pogreb je bil v četrtek, 16. 8. 2018, v Kranjski Gori, kjer se je gospod Peter tudi rodil.

DGN Ljubljana

V spomin Antonu Altbauerju (1939–2018)

V nedeljo, 15. 7. 2018, je umrl Anton Altbauer, član DGN Ljubljana. Gospoda Antona se bomo v Društvu gluhih in naglušnih Ljubljana spominjali z veliko hvaležnostjo za vse, s čimer je pripomogel k razvoju društva. Bil je eden izmed članov, ki so pomagali pri graditvi nove hiše društva v Zadobrovi, kjer še danes v dvorani lahko občudujemo umetelni leseni strop, ki ga je izdelal skupaj z drugimi člani.

Spominjali se ga bomo tudi kot dobrega in zavzetega športnika. Že kot mlad fant je kazal nadarjenost za šport in je že zgodaj začel trenirati atletiko. V mladosti je treniral met krogle in tudi nastopal na športnih tekmovanjih po takratni Jugoslaviji. Kasneje se je vključeval v športne programe ljubljanske lige in v programe društva, predvsem v dvoranski nogomet, pri katerem je bil odličen vratar. Poklicna pot – delal je kot tesar – ga je zanesla tudi v daljni Irak, kjer je pomagal pri gradnji različnih objektov.

Rad je prihajal v društvo, kjer je imel mnogo dobrih prijateljev, s katerimi se je rad družil in skupaj balinal na društvenem balinišču. Zaradi bolezni so bili njegovi obiski v zadnjem času redkejši.

Predvsem pa je bil zelo pozitivna osebnost. Zelo rad se je pošalil na račun koga drugega, pa tudi na svojega. Imel je neverjetno voljo pomagati ljudem, skratka, bil je dober, odkritosrčen in pozitiven, zato ga bomo še bolj pogrešali.

Družina Altbauer in DGN Ljubljana

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije in Mestno društvo gluhih Ljubljana vas vabita na

**Mednarodni
dan
gluhih**

sobota,
15. 9. 2018
ob 12. uri

pred
Magistratom,
Mestni trg 1,
Ljubljana

**Z znakovnim
jezikom
smo vsi
vključeni!**

Program

09:00 Likovna delavnica in delavnica SZJ

11:00 Voden ogled Magistrata za
predsednike in sekretarje
DGN ter predstavnike ZDGNS

12:00 Slavnostna akademija
s kulturnim programom

od
14:30 Kosilo in družabno srečanje v
Austria Trend Hotel Ljubljana

Častni
pokrovitelj
Mednarodnega
dneva gluhih
je župan MOL-a,
g. Zoran
Janković

ZVEZA DRUŠTEV
GLUHIH IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE
DEAF AND HARD OF HEARING CLUBS ASSOCIATION OF SLOVENIA

Mestna občina
Ljubljana

Najboljših odbojkarjev na mivki ni ustavil niti dež

V Kostanjevici na Krki je 25. avgusta potekalo državno prvenstvo gluhih v odbojki na mivki. Tudi letos sta bila med moškimi najboljša Uroš Prinčič in Tomi Strel iz DGN Severne Primorske. V ženski konkurenci sta se zlata razveselili Daša Peperko in Maja Kuzma iz celjskega društva.

Prejemniki in prejemnice medalj

V skupini A in B je tekmovalo sedem moških ekip. Zmagovalci in drugouvrščeni pari iz obeh skupin so nadaljevali tekmovalje v polfinalnem in finalnem obračunu. Ker so tekmovali le štiri ženske pari, so ženske igrice po sistemu vsaka ekipa z vsako.

Tekmovalje je potekalo v izjemno močnem deževju. Kljub temu se je organizator, Posavsko društvo,

odločil, da tekmovalje izpelje. Državna prvaka Tomi Strel in Uroš Prinčič iz DGN Severne Primorske sta se v finalu pomerila z bratoma Markom in Jurijem Šmidom iz DGN Celje. Obe ekipi sta prikazali dobro odbojgarsko igro in v napetem dvoboju z 2 : 0 v nizih (21 : 18 in 23 : 21) sta Novogoričana postala državna prvaka. Pri ženskah sta bili absolutni zmagovalki Daša Peperko in Maja Kuzma, saj sta dobili vse tekme in se okitili z novim naslovom državnih prvakinj.

Rezultati – moški:

1. mesto: Uroš Prinčič in Tomi Strel (DGN Severne Primorske A)
2. mesto: Marko Šmid in Jurij Šmid (DGN Celje A)
3. mesto: Klemen Javornik in Jelenko Banovič (DGN Celje B)

Rezultati – ženske:

1. mesto: Daša Peperko in Maja Kuzma (DGN Celje)
2. mesto: Valerija Škof in Jelena Bolšedonova (DGN Podravja Maribor)
3. mesto: Natalija Javornik in Marta Vavpetič (MDGN Velenje)

Vir: Spletna TV

Kolesarski maraton Po Prlekiji – Bioterme Mala Nedelja

Kolesarji društva MDGN občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče smo se udeležili kolesarskega maratona Po Prlekiji, ki je bil 12. avgusta s startom izpred hotela Bioterme Mala Nedelja. Pridružili so se nam štiri kolesarji iz društva DGN Podravja Maribor.

Na 23. kolesarskem maratonu Po Prlekiji – Bioterme Mala Nedelja 2018 v organizaciji kolesarske sekcije Športnega društva (ŠD) Radenci smo se udeleženci podali na 22-kilometrsko progo.

Začetek proge je bil pri Biotermah Mala Nedelja, od koder nas je pot vodila skozi prelepo pokrajino

Kolesarji MDGN Slovenske Konjice in DGN Podravja na kolesarskem maratonu

Slovenskih goric. Peljali smo mimo Branoslavcev skozi Logarovce in okoli Gajševskega jezera, prevozili smo vas Radoslavci in po isti poti, od koder smo zavili za Branoslavce, smo se vrnili na cilj. Rekreativnega kolesarskega maratona sta se v čudovitem

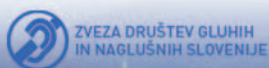
Po zaključku kolesarskega maratona

vremenu udeležila 402 kolesarja iz štirih držav: Slovenije, Madžarske, Avstrije in Hrvaške.

Kolesarji smo se s proge po čarobni deželi treh src vrnili dobro razpoloženi, veselo razpoloženje pa se je nadaljevalo v prireditvenem prostoru. Na koncu nam je seveda zelo prijala osvežitev v bazenih hotela Bioterme Mala Nedelja.

Kljub naši številni udeležbi na maratonu tokrat nismo osvojili pokala, ker je bila najštevilnejša ekipa Kolesarski klub Egis PLC Körmend iz Madžarske s 26 člani. A posebnost naše udeležbe je bila, da je bil z nami predsednik MDGN občin Slovenske Konjice, Vitanje in Zreče Matevž Marinko, ki je z električnim kolesom celotno progo prevozil brez težav. Čestitamo!

Irena Marinko

ZVEZA DRUŠTEV GLUHIH
IN NAGLUŠNIH SLOVENIJE

Privoščite si oddih!

V HRIBIH

Apartmaji Kranjska Gora

V TOPLICAH

Apartmaji Moravske toplice

NA MORJU

Apartmaji Piran
Avtokamp Fiesa
Hotel Fiesa

Več informacij dobite na www.zveza-gns.si pod zavihkom rezervacije in predstavitev počitniških kapacitet, kjer svoj oddih lahko tudi rezervirate ali v društvih.

Tradicionalno tekmovanje v ribolovu ob Brdinjskem jezeru na Ravnah na Koroškem

V soboto, 28. 7. 2018, je naše društvo tudi letos organiziralo tradicionalno tekmovanje v športnem ribolovu na Brdinjah na Ravnah na Koroškem.

Sodelovalo je pet ekip: DGN Koroške, dve ekipi iz MDGN Slovenske Konjice, MDGN Velenje in DGN Podravja Maribor.

Zmagala je ekipa DGN Koroške z ulovom 31,82 kg, drugo in tretje mesto sta osvojili ekipi MDGN Slovenske Konjice, prva z ulovom 22,76 kg, druga z 19,90 kg.

Posamezno je bil najuspešnejši Albin Šmidlehner iz DGN Koroške z ulovom 27,28 kg, drugo mesto je pripadlo Silvu Škergetu iz MDGN Slovenske Konjice z ulovom 13,64 kg, tretje pa Alojzu Govediču iz MDGN Slovenske Konjice z ulovom 9,18 kg.

Po tekmovanju so bili udeleženci povabljeni v gostilno OTT na podelitev pokalov in kosilo. Upamo, da so bili vsi zadovoljni, in pričakujemo, da bo takšno srečanje tudi prihodnje leto.

Marjan Knez

POSAMEZNO – REZULTATI:

IME IN PRIIMEK	DRUŠTVO	Teža v kg	MESTO
Albin Šmidlehner	DGN KOROŠKE	27,28	1.
Silvo Škerget	MDGN SLOV. KONJICE	13,64	2.
Alojz Govedič	MDGN SLOV. KONJICE	9,18	3.
Matevž Marinko	MDGN SLOV. KONJICE	7,66	4.
Peter Kvas	MDGN SLOV. KONJICE	7,24	5.
Jože Koser	DGN MARIBOR	6,18	6.
Franc Kos	MDGN VELENJE	4,52	7.
Drago Brunšek	DGN CELJE	3,06	8.
Zvonko Bizjak	DGN MARIBOR	2,42	9.
Ciril Rednak	MDGN VELENJE	2,4	10.
Ljubo Gotovnik	MDGN VELENJE	2,38	11.
Martin Golčar	DGN NOVA GORICA	2,62	12.
Marjan Knez	DGN KOROŠKE	2,36	13.
Franz Rampre	AVSTRIJA	/	14.

EKIPNO – REZULTATI:

1. MESTO	DGN KOROŠKE	31,82 kg
2. MESTO	MDGN SLOVENSKE KONJICE	22,76 kg
3. MESTO	MDGN SLOVENSKE KONJICE	19,90 kg
4. MESTO	MDGN VELENJE	9,30 kg
5. MESTO	DGN PODRAVJA MARIBOR	8,60 kg

PIŠITE V NAŠE GLASILO

urednistvo.ist@zveza-gns.si

Prehrana na delovnem mestu

Na kratko:

- Dan naj vključuje od 3 do 5 obrokov (zajtrk, malica, kosilo, malica, večerja).
- Malica ni obvezen obrok in jo lahko izpustimo. Če jo vključujemo v svoj prehranski ritem, naj bo to manjši in lažji obrok, ki nam pomaga prebroditi lakoto med glavnimi obroki.
- Obroki naj bodo pestri in naj vključujejo živila iz vseh skupin (škrobna živila, beljakovinska živila, kakovostne maščobe, zelenjavo, sadje).
- Kosilo je v naši tradiciji po količini hrane največji dnevni obrok.
- Večerja naj bo skromnejši obrok in naj bo za polovico lažja od kosila.
- Sladica ni obvezen del obroka in jo lahko nadomestimo s sadežem ali 100-odstotnim sadnim sokom.

Čez dan nikar ne pozabite veliko piti. Voda je zakon!

Na kratko o zdravi prehrani med delom

Preden se lotimo sprememb v življenju, moramo spoznati koristi in prednosti zdravega prehranjevanja za naše zdravje. Številne raziskave kažejo, da način prehranjevanja dolgoročno pomembno vpliva na zdravje. Čezmeren vnos hrane, čezmerno uživanje nasičenih in transmaščob, sladkorja in sladkih živil ter sladkih pijač, čezmerno uživanje soli in slane hrane, prenizek vnos zelenjave in sadja vplivajo na pojav bolezni srca in ožilja, različnih oblik raka, sladkorne bolezni tipa 2, na debelost in s tem posledično na oteženo gibanje, bolečine v kosteh in mišičju ter drugo. Ljudje imamo, kadar se nas loti bolezen, radi hitre učinke in spremembe. Pogosto smo prepričani, da se na bolezni z načinom prehranjevanja ne da vplivati, toda to je popolna zmeta. Pozitivne učinke na zdravje lahko tudi s prehranjevanjem dosežemo relativno hitro. Kako? Zdrave prehranske izbire, ki so za organizem

manj obremenjujoče (manj maščob, sladkorja in soli ter več zelenjave in manjši obroki), vplivajo na to, da imamo več energije ali da po zaužitem obroku nismo zaspani in obremenjeni, temveč se počutimo odlično in vitalno. Zavedati se moramo, da zdrav način prehranjevanja dolgoročno izboljšuje naše zdravje, pojav morebitnih kroničnih bolezni pomakne v poznejše obdobje, omogoča boljši spanec in pomaga vzdrževati zdravo telesno težo. Zdrava prehrana je naložba v naše zdravje! Ritem prehranjevanja je izredno pomemben dejavnik zdravega prehranjevanja, saj lahko že s pravilno časovno razporeditvijo obrokov čez dan zelo veliko naredimo za naše zdravje in telesno težo. Za naše okolje je značilno uživanje treh glavnih in dveh premostitvenih obrokov (dopoldanska in popoldanska malica). Malice niso obvezne, vendar omogočajo sitost in podaljšujejo čas med posameznimi glavnimi obroki. Ko načrtujemo prehrano, upoštevajmo načelo, da mora biti med posameznimi glavnimi obroki od 3 do 5 ur presledka.

Med delovnim časom ne smemo pozabiti na zdravo prehrano.

Uredimo svoj ritem prehranjevanja!

Bodite pozorni na prigrizke! Prigrizki, zlasti če so bogati z maščobami, sladkorjem in soljo, lahko pomenijo velik delež zaužite energije. Ljudje jih navadno ne štejejo za redni obrok, kot je kosilo ali večerja, temveč jih pogosto zaužijemo mimogrede: v avtu, med gledanjem televizije, med delom za računalnikom, kot tolažbo v stresnih situacijah in podobno. Zavedajte se – vse, kar zaužijemo, pomeni dodatno energijo v telesu in pomembno vpliva na našo težo! Ne preskakujte obrokov in ne združujte dnevnih obrokov v en, skupen in preobilen obrok (na primer zajtrk in malica skupaj kot en obrok), saj s tem vplivate na razvoj nezdravih prehranjevalnih

V obroki poskusite vključiti vse skupine živil.

navad, zaužitje energijsko prebogatih obrokov in posledično na manjšo delovno storilnost in slabše zdravstveno stanje.

Kako oblikovati zdrav obrok in katera živila izbrati

Pomembna večšina pri zdravem prehranjevanju je oblikovati ustrezno razmerje živil v posameznem dnevnem obroku in določiti velikost porcije. Naše porcije so navadno preobilne, kar posledično vodi v previsok vnos energije v telo in čezmerno telesno maso. Velikost porcij in razmerje živil v posameznem obroku si lahko oblikujemo s pomočjo metode zdravega krožnika. Polovico krožnika naj

zavzema zelenjava, drugo polovico pa razdelimo med beljakovinsko in škrobno živila. Obroku dodamo še za dve razprti dlani solate; to pomeni količino srednje velikosti skodelice za solato.

Način prehranjevanja dolgoročno in pomembno vpliva na naše zdravje.

Obroki naj bodo pestri in naj vključujejo vse skupine živil. Med škrobnimi živila izbirajmo polnozrnat izdelke in pekavske izdelke iz polnovredne moke, izbirajmo manj mastne kose mesa in ribe (kot vir beljakovin lahko izberemo tudi stročnice, kot so fižol, leča, čičerika ipd.). Uživajmo raznovrstno zelenjavo in sadje, med maščobami pa naj prevladujejo nenasičene maščobe – kakovostne vrste olja (olivno, repično, bučno, orehovo ...) ter semena in oreški.

Vir:

- <https://prehrana.si/>

Povzel: Adem Jahjefendić

Ponovitev gledališke igre Frankenstein

Zaradi velikega zanimanja za ogled Frankensteina, gledališke igre gluhih v slovenskem znakovnem jeziku, ki je bila javnosti prvič predstavljena 19. aprila 2018 v režiji Lade Lištvanove, bo **v petek, 28. septembra 2018, ob 18. uri ponovitev te igre v gledališki dvorani SiTi Teatra v BTC-ju v Ljubljani.**

Gledališka predstava Frankenstein skupine ZDGNS Tihe stopinje bo posvečena Evropskemu dnevu jezikov in zaključku prireditev ob mednarodnem tednu gluhih 2018.

Vstop prost!

Frankenstein, 28. september 2018

»Dan odprtih vrat Hiše slovenskega znakovnega jezika«

Sreda, 19.9.2018
Drenikova 24, Ljubljana

Igralnica znakovnega jezika - vrt in mala dvorana

9.00 - 13.00

V igralnici bomo brali pravljice in se igrali z multimedijsko igrico, družabno igro ter barvali različne pobornike in se spoznali s pesmicami v slovenskem znakovnem jeziku. Na velikem platnu bomo predvajali videoprajve, pesni in videospote v slovenskem znakovnem jeziku. Vsak udeleženec bo prejel simbolično darilce.

Inštitut za slovenski znakovni jezik

9.30 - 10.30

Odprta vrata Inštituta za Slovenski znakovni jezik. Dodatne informacije glede Šole SZJ in Certificiranja SZJ na podlagi SELJO (CEFR)

Studio Spletne televizije ZDGENS

9.00 - 11.00

Ogled video in avdio studia, montaže in produkcije v slovenskem znakovnem jeziku

Svetovalni center s preizkusom tehničnih pripomočkov

9.00 - 11.00

Odprta vrata svetovalnega centra z možnostjo preizkusa tehničnih pripomočkov za gluhe, naglušne, osebe s polževim vsadkom in gluhostlepoto

Odprta pisarna Športne zveze gluhih Slovenije

9.00 - 11.00

Pisarna Športne zveze gluhih Slovenije je odprta za vse povnale, pobude in predloge

Odprta pisarna Predsednika ZDGENS

9.00 - 11.00

Pisarna Predsednika ZDGENS je odprta za vse povnale, pobude in predloge

Avla - prtičje

9.00 - 15.00

Zgodovina gluhih, naglušnih, gluhostepih in oseb s polževim vsadkom: Virtualna spletna predstavitev zgodovine ZDGENS

Avla - 1. nadstropje

9.00 - 15.00

Ogled literature ZDGENS na področju znakovnega jezika, gluhih, naglušnih, oseb s polževim vsadkom in gluhostlepoto

Dan odprtih vrat Hiše slovenskega znakovnega jezika
na Zvezi društeev gluhih in naglušnih Slovenije organiziramo v sklopu:

- Mednarodnega dneva pismenosti (8.9.2018),
- Mednarodnega dneva gluhih v Ljubljani (15.9.2018),
- Mednarodnega dneva znakovnih jezikov (23.9.2018),
- Mednarodnega tedna gluhih (23. - 30.9.2018),
- Evropskega dneva jezikov (26.9.2018) in
- Mednarodnega dneva prevajanja in tolmačenja (30.9.2018).

Šola slovenskega znakovnega jezika - velika seina dvorana

9.00 - 9.15

9.15 - 9.30

9.30 - 10.00

10.00 - 10.45

Slovenski znakovni jezik - velika seina dvorana

11.00 - 11.20

11.30 - 12.30

13.00 - 13.30

13.30 - 14.00

14.15 - 15.00

Naučimo se pesnice v slovenskem znakovnem jeziku - **Pravilna soba 1**
»Kuha paži«, »Tika taka« ...
Naučimo se osnovnih kretni in pistic abecede
Igrana pravljica Zmajček in mrska deklica
Predstavitel silkanic v SZJ in Slovarja slovenskega znakovnega jezika

Tiskovna konferenca: **Pri-ročna video slovnica SZJ**
Inštitut za slovenski znakovni jezik, dr. Matije Pavlič
Tolmač SZJ - od prostovoljstva do profesionalizacije
Jasna Bauman, Zavorod Zdrženje tolmačev za SZJ
Šola slovenskega znakovnega jezika in Certificiranje SZJ
Razpisani roki za izpise iz SZJ, na podlagi katerih se preljne javno veljavno potrdilo o jezikovni kompetenci (A1-C2)
Dotik roke, dokumentarni film o gluhostepih

Ljubljana, Drenikova 24, Slovenija

telefon: +386 (0)1 500-15-00 ; faks: +386 (0)1 500-15-22

info@zveza-gns.si ; www.zveza-gns.si ; www.facebook.com